

ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19: ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ESMO

Ημερομηνία Α' δημοσίευσης αγγλικής έκδοσης: 8 Απριλίου 2020

Ημερομηνία δημοσίευσης ελληνικής έκδοσης: 31 Ιανουαρίου 2021

Ο παρών οδηγός αναπτύχθηκε και ανασκοπήθηκε από:

Εκπροσώπους της European Society for Medical Oncology (ESMO):

Solange Peters; Karin Jordan, Juliane Brandt, Florian Lordick, George Pentheroudakis, Giuseppe Curigliano, Ross Soo; Claire Bramley; Malvika Vyas; Svetlana Jezdic; και Jean-Yves Douillard

Εκπροσώπους της Ομάδας Εργασίας των Συνηγών των Ασθενών της ESMO:

Vlad Voiculescu; Natacha Bolaños; Chris Curtis; Isabelle Lebrocqy; Estelle Lecointe-Artzner; Sarah Lindsell; Jana Pelouchova; Agata Polińska; και Tanja Spanic

Ο παρών οδηγός έχει συνταχθεί από την Kstorfin Medical Communications Ltd εκ μέρους της ESMO.

Ο παρών οδηγός έχει αποδοθεί στα ελληνικά από τους Ιωάννη Ντάναση-Σταθόπουλο και Μαρία Γαβριατοπούλου εκ μέρους της ONEO-ΕΟΠΕ.

Τι είναι η COVID-19 και πως θα επηρεάσει η πανδημία τη φροντίδα για τον καρκίνο μου?

Αυτός ο οδηγός έχει δημιουργηθεί για να βοηθήσει εσάς, τους φίλους, την οικογένεια και τους φροντιστές σας, να κατανοήσετε τον αντίκτυπο της **πανδημίας COVID-19** στη φροντίδα της κακοήθειάς σας. Συμπεριλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τη λοίμωξη **COVID-19** και τα συμπτώματα αυτής, καθώς και προληπτικά μέτρα αποτροπής της μετάδοσης. Περιλαμβάνει επίσης πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο της **πανδημίας COVID-19** σε ποικίλες πτυχές της φροντίδας των ασθενών με καρκίνο, όπως η ανάγκη τροποποίησης του προγράμματος της θεραπείας, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία από τη λοίμωξη COVID-19.

Οι πληροφορίες σχετικά με τη **COVID-19** εξελίσσονται συνεχώς και οι οδηγίες που αναλύονται ακολούθως θα ανανεώνονται σε τακτική βάση.

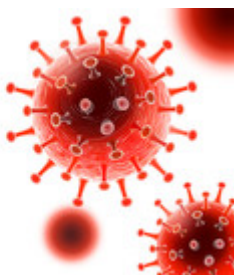
Οι πληροφορίες και οι προσεγγίσεις που περιγράφονται σε αυτό τον οδηγό μπορεί να διαφέρουν μεταξύ χωρών και νοσοκομείων, επομένως θα πρέπει να παραμένετε σε στενή συνεννόηση (τηλεφωνική, ηλεκτρονική) με τον θεράποντα ιατρό ή νοσηλευτικό προσωπικό καθώς αυτοί γνωρίζουν το πλήρες ιατρικό ιστορικό σας και θα σας συμβουλέψουν για την ορθότερη προσέγγιση για εσάς.

Οι πληροφορίες που εμπεριέχονται σε αυτό τον οδηγό δεν αποσκοπούν να υποκαταστήσουν την ιατρική συμβουλή. Συστήνουμε να απευθυνθείτε στον ιατρό σας σχετικά με τις επιμέρους επιδράσεις της **πανδημίας** στη θεραπεία του συγκεκριμένου τύπου και σταδίου της κακοήθειάς σας.

[Οι λέξεις με έντονη γραφή ορίζονται στο γλωσσάρι](#)

Τι είναι η COVID-19?

COVID-19
CORONAVIRUS
NOVEL CORONAVIRUS

Το ακρωνύμιο **COVID-19** ορίζεται με βάση το 'Coronavirus Disease 2019'. Είναι μια νόσος που προκαλείται από έναν νέο, ταχέως εξαπλούμενο **κορωνοϊό** που ονομάζεται SARS-CoV-2.

Οι **κορωνοϊοί** ανήκουν σε μια οικογένεια ιών που προσβάλλουν τα θηλαστικά και τα πτηνά αλλά μπορεί περιστασιακά να προσβάλλουν και τον άνθρωπο. Το Δεκέμβριο του 2019 δηλώθηκαν για

πρώτη φορά τα πρώτα περιστατικά λοίμωξης **COVID-19** λόγω του νέου κορωνοϊού SARS-CoV-2 στην πόλη Wuhan στην Κίνα. Σε αυτό τον οδηγό, ο SARS-CoV-2 θα αναφέρεται απλά ως «**κορωνοϊός**».

Οι **κορωνοϊοί** έχουν σφαιρικό σχήμα και διαθέτουν πρωτεϊνικές ακίδες που προβάλλουν από την επιφάνειά τους. Οι ακίδες μπορούν να αγκιστρωθούν στα ανθρώπινα κύτταρα και να επιτρέψουν στο ιικό σωματίδιο να εισέλθει στο ανθρώπινο κύτταρο. **Γονίδια** από τον ιό μπορούν ακολούθως να εισαχθούν στο ανθρώπινο κύτταρο και να αναπαραχθούν ώστε να παράγουν επιπλέον ιικά σωματίδια.

Οι **κορωνοϊοί** προκαλούν λοιμώξεις του αναπνευστικού συστήματος στους ανθρώπους. Ο νέος **κορωνοϊός** (SARS-CoV-2) έχει εξαπλωθεί ταχέως σε όλο τον κόσμο και η νόσος **COVID-19** μπορεί να προκαλέσει σοβαρές και απειλητικές για τη ζωή λοιμώξεις, ειδικά σε πιο ηλικιωμένους ασθενείς άνω των 65 ετών και σε όσους έχουν υποκείμενα νοσήματα.

Ποιος κινδυνεύει περισσότερο από COVID-19?

Τα έως σήμερα διαθέσιμα δεδομένα δείχνουν ότι οι ηλικιωμένοι είναι πιο ευάλωτοι σε επιπλοκές από την **COVID-19**, ειδικά όταν συνυπάρχουν υποκείμενα νοσήματα όπως χρόνια πνευμονική νόσος, καρδιαγγειακή νόσος, **σακχαρώδης διαβήτης**, χρόνια νεφρική νόσος και κακοήθεια.

Εάν είστε ασθενής με κακοήθεια, μπορεί να έχετε αυξημένο κίνδυνο σοβαρής νόσου **COVID-19** εάν:

- Λαμβάνετε **χημειοθεραπεία** ή έχετε λάβει **χημειοθεραπεία** τους τελευταίους 3 μήνες
- Λαμβάνετε εκτεταμένη **ακτινοθεραπεία**
- Έχετε υποβληθεί σε **μεταμόσχευση μυελού των οστών** ή **μεταμόσχευση βλαστοκυττάρων** κατά τους τελευταίους 6 μήνες, ή λαμβάνετε ακόμα **ανοσοκατασταλτικά φάρμακα**
- Έχετε αιματολογική κακοήθεια ή κακοήθεια του **λεμφικού συστήματος** που καταστρέφει το **ανοσοποιητικό σύστημα**, ακόμα και εάν δεν έχετε λάβει θεραπεία (όπως **χρόνια λευχαιμία, λέμφωμα ή μυέλωμα**)

Αυτό συμβαίνει επειδή ορισμένες αντικαρκινικές θεραπείες και ορισμένες κακοήθειες μπορεί να καταστείλουν το **ανοσοποιητικό σύστημα**, το οποίο σημαίνει ότι μπορεί να μην είναι ικανός ο οργανισμός σας να αντιμετωπίσει μια λοίμωξη τόσο καλά όσο κάποιο άτομο χωρίς κακοήθεια. Ωστόσο, η συνέχιση της αντικαρκινικής θεραπείας είναι απαραίτητη σε μερικούς ασθενείς, ακόμα και αν αυτό συνεπάγεται αύξηση του κινδύνου σοβαρής λοίμωξης **COVID-19**. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να γίνεται προσεκτική αξιολόγηση της ισορροπίας μεταξύ κινδύνου και οφέλους από τη θεραπεία σε κάθε ασθενή ξεχωριστά.

Εάν ανήκετε σε οποιαδήποτε από τις κατηγορίες που αναλύθηκαν ανωτέρω, ο ιατρός σας θα σας καθοδηγήσει σχετικά με τα βήματα που θα πρέπει να λάβετε ώστε να προστατεύσετε τον εαυτό σας από λοίμωξη με **κορωνοϊό**.

"Τα πιο ηλικιωμένα άτομα και όσοι έχουν υποκείμενα νοσήματα, όπως καρκίνο, είναι πιο ευάλωτοι σε επιπλοκές από την COVID-19"

Πρόληψη της COVID-19

“Τηρείτε τους κανόνες υγιεινής και πλένετε συχνά τα χέρια σας”

Η μετάδοση των **κορωνοϊών** πραγματοποιείται από άνθρωπο σε άνθρωπο μέσω σταγονιδίων που δημιουργούνται όταν πτερνιζόμαστε και βήχουμε. Ο νέος **κορωνοϊός** SARS-CoV-2 που προκαλεί τη λοίμωξη **COVID-19** είναι ιδιαίτερα **μεταδοτικός**, ενώ κάθε μολυσμένο άτομο τυπικά μολύνει άλλα δύο άτομα.

Οι κανόνες καλής υγιεινής όπως το τακτικό πλύσιμο των χεριών και η κάλυψη του προσώπου κατά το βήχα ή το πτέρνισμα είναι πολύ σημαντικοί υπό κανονικές συνθήκες. Ωστόσο, η εφαρμογή τους θα πρέπει να είναι ακόμα πιο αυστηρή κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**, καθώς αποτελούν απλά μέτρα που μπορούν να μειώσουν σημαντικά τον κίνδυνο νόσησης και μόλυνσης των επαφών.

Τα μέτρα πρόληψης έναντι της μετάδοσης της **COVID-19** περιγράφονται κατωτέρω.

Πλύσιμο χεριών

Τα χέρια πρέπει να πλένονται συχνά με ζεστό νερό και σαπούνι για τουλάχιστον 20 δευτερόλεπτα. Ειδική φροντίδα πρέπει να ληφθεί για το πλύσιμο των χεριών μετά την έξοδο από το σπίτι, μετά την επαφή με αντικείμενα όπως ταχυδρομικά γράμματα και δέματα, ψώνια, καθώς και πριν το μαγείρεμα και το φαγητό. Πρέπει επίσης να προσπαθούμε να μην αγγίζουμε το πρόσωπο, ειδικά τη μύτη, τα μάτια, το στόμα ώστε να μη μεταφέρουμε τον **κορωνοϊό** από τα χέρια σε περιοχές του σώματος από τα οποία μπορεί να διεισδύσει στο ανθρώπινο σώμα.

Η υγιεινή των νυχιών είναι επίσης σημαντική. Τα νύχια πρέπει να διατηρούνται κοντά και να τρίβονται κατά το πλύσιμο των χεριών.

Μάσκες προσώπου

Οι μάσκες προσώπου πρέπει να χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις οδηγίες από τις αρμόδιες αρχές και οπωσδήποτε εάν κάποιος έχει συμπτώματα λοίμωξης **COVID-19** ή φροντίζει κάποιον με λοίμωξη **COVID-19**. Οι μάσκες μιας χρήσης πρέπει να απορρίπτονται μετά τη χρήση. Τονίζεται η ανάγκη για χρήση μάσκας για όσους έχουν υψηλό κίνδυνο επιπλοκών **COVID-19** και δεν είναι σε θέση να τεθούν σε **αυτο-απομόνωση**. Παράλληλα με τη χρήση της μάσκας είναι απαραίτητη η τήρηση των κανόνων σωματικής απομάκρυνσης και το τακτικό πλύσιμο των χεριών.

Σωματική απομάκρυνση

Πολλές χώρες έχουν εκδώσει οδηγίες σχετικά με την ανάγκη της **σωματικής απομάκρυνσης**. Η **σωματική απομάκρυνση** περιλαμβάνει μέτρα για ελαχιστοποίηση των επαφών με άτομα εκτός του νοικοκυριού (συμπεριλαμβανομένων μελών της οικογένειας και φίλων που δεν ανήκουν στο νοικοκυριό). Για παράδειγμα, κοινωνικές συναθροίσεις και τελετές πρέπει να αποφεύγονται. Η λειτουργία των σχολείων, πανεπιστημίων, εστιατορίων και καταστημάτων καθορίζεται ανά περιοχή ανάλογα με την επιδημιολογική εικόνα. Μένουμε σπίτι και βγαίνουμε μόνο για την κάλυψη απαραίτητων αναγκών και εργασίας. Η άσκηση σε εξωτερικούς χώρους επιτρέπεται με αποφυγή των συναθροίσεων και τήρηση σωματικής απομάκρυνσης με αποστάσεις τουλάχιστον 2 μέτρων. Εάν είναι δυνατό, ασθενείς με κακοήθη νοσήματα πρέπει να αποφεύγουν το συνωστισμό στα μέσα μαζικής μεταφοράς.

Οι συστάσεις **σωματικής απομάκρυνσης** είναι σχεδιασμένες ώστε οι πολίτες να διατηρούν μια ασφαλή απόσταση μεταξύ τους για να μειώσουν τον κίνδυνο μετάδοσης του **κορωνοϊού** κατά την κοινωνική επαφή.

Αυτο-απομόνωση

Η **αυτο-απομόνωση** συστήνεται για όσους έχουν υψηλό κίνδυνο σοβαρών επιπλοκών λοίμωξης **COVID-19**. Μερικοί ασθενείς που λαμβάνουν αντικαρκινική θεραπεία έχουν υψηλό κίνδυνο σοβαρής λοίμωξης **COVID-19** (βλ. ενότητα «*Ποιος κινδυνεύει περισσότερο από COVID-19?*») και ως εκ τούτου συστήνεται να μένουν σπίτι. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να παραμένουν εντός της οικείας τους συνεχώς χωρίς επαφές με άτομα εκτός

νοικοκυριού. Για πλήρη **αυτο-απομόνωση** μπορεί να απομονωθείτε και από τα υπόλοιπα μέλη του νοικοκυριού εντός της οικίας. Κατά τη διάρκεια της **αυτο-απομόνωσης** θα πρέπει να οργανώσετε τα ψώνια και την εξ αποστάσεως επικοινωνία με το κινητό, το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Τα άτομα με συμπτώματα **COVID-19** (βλ. ενότητα «*Ποιος κινδυνεύει περισσότερο από COVID-19?*») πρέπει να τεθούν σε **αυτο-απομόνωση** ώστε να διασφαλιστεί ότι δε θα μεταδώσουν τον **κορωνοϊό**.

“Η αυτο-απομόνωση συστήνεται για τα άτομα που έχουν υψηλό κίνδυνο εμφάνισης επιπλοκών από τη λοίμωξη COVID-19”

Επιπρόσθετα μέτρα πρόληψης για ασθενείς με κακοήθειες

Μερικοί ασθενείς που λαμβάνουν αντι-καρκινική θεραπεία μπορεί να έχουν αυξημένο κίνδυνο σοβαρής νόσου **COVID-19**. Αυτό συμβαίνει επειδή η κακοήθεια μπορεί να καταστείλει το **ανοσοποιητικό σύστημα**, το οποίο σημαίνει ότι ο οργανισμός μπορεί να μην είναι ικανός να καταπολεμήσει τη λοίμωξη το ίδιο αποτελεσματικά με κάποιο άτομο που δεν έχει κακοήθεια. Μερικές αντι-καρκινικές θεραπείες μπορούν επίσης να καταστείλουν το **ανοσοποιητικό σύστημα**, γι' αυτό είναι απαραίτητο να συμβουλευτείτε το θεράποντα ιατρό για τα μέτρα προστασίας που πρέπει να λαμβάνετε, τα οποία μπορεί να είναι και αυστηρότερα από αυτά που λαμβάνει ο γενικός πληθυσμός. Η επικοινωνία με μέλη της οικογένειας, τον κοινωνικό περίγυρο και την ιατρονοσηλευτική ομάδα μπορεί να πραγματοποιείται και εξ αποστάσεως. Πολύ σημαντικό είναι να διατηρείται η καλή υγιεινή και το πλύσιμο των χεριών.

Εάν δεν είστε σίγουροι εάν βρίσκεστε σε υψηλό κίνδυνο σοβαρής νόσου **COVID-19** και τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσετε για να προστατευτείτε, πρέπει να επικοινωνήσετε με τον ιατρό σας, τη νοσηλεύτριά σας ή τον προσωπικό σας ιατρό για περαιτέρω πληροφορίες και συμβουλές.

Επιπρόσθετα προληπτικά μέτρα σε νοσοκομεία και κέντρα υγείας

Νοσοκομεία και χώροι παροχής υγειονομικής φροντίδας έχουν εφαρμόσει νέα μέτρα για να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο λοίμωξης σε ασθενείς και προσωπικό. Τα μη απαραίτητα ραντεβού μπορούν να ακυρωθούν ή να πραγματοποιηθούν εξ αποστάσεως. Οι χώροι αναμονής μπορεί να παραμείνουν κλειστοί για αποφυγή του συνωστισμού.

Πολλά νοσοκομεία έχουν διαχωρίσει τις ιατρικές ομάδες σε όσους φροντίζουν ασθενείς με **COVID-19** και όσους φροντίζουν ασθενείς με λοιπές παθήσεις και κακοήθειες. Οι επιμέρους ιατρικές ομάδες δεν έρχονται σε επαφή μεταξύ τους για να αποτρέψουν τη μετάδοση της **COVID-19**. Σε μερικά νοσοκομεία μπορεί να μην επιτρέπεται η είσοδος των επισκεπτών κατά τη διάρκεια της **πανδημίας**.

“Νέα μέτρα βρίσκονται σε εφαρμογή με σκοπό την ελαχιστοποίηση του κινδύνου λοίμωξης COVID-19 σε νοσοκομεία και κέντρα υγείας”

Ποια είναι τα συμπτώματα της λοίμωξης COVID-19?

Είναι σημαντικό να γίνει πρώιμη αναγνώριση των συμπτωμάτων της λοίμωξης **COVID-19**. Σε αυτά περιλαμβάνονται:

- Πυρετός.
- Βήχας.
- Πονόλαιμος.
- Δυσχέρεια στην αναπνοή.
- Μυαλγίες.
- **Καταβολή.**
- Απώλεια όσφρησης και γεύσης.
- Συμπτώματα από το **γαστρεντερικό σύστημα** όπως διάρροια.

Ασθενείς με κακοήθειες μπορεί να εμφανίζουν διαφορετικά συμπτώματα συγκριτικά με το γενικό πληθυσμό. Για παράδειγμα, εάν το **ανοσοποιητικό σύστημα** είναι κατεσταλμένο λόγω της αντικαρκινικής θεραπείας μπορεί τα πρώιμα συμπτώματα της λοίμωξης να είναι λιγότερα. Επιπλέον, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι μερικά συμπτώματα της **COVID-19** μπορεί να έχουν αλληλεπικάλυψη με συμπτώματα που οφείλονται στην αντικαρκινική θεραπεία, όπως **καταβολή** και πυρετός.

“Τα συμπτώματα της λοίμωξης COVID-19 μπορεί να διαφέρουν στους ασθενείς με κακοήθεια”

Ο χρόνος από την έκθεση στο νέο **κορωνοϊό** και την εμφάνιση συμπτωμάτων είναι 4-6 ημέρες, αν και ο χρόνος μπορεί να κυμαίνεται από 2 έως 14 ημέρες. Θεωρείται ότι οι περισσότερες περιπτώσεις μετάδοσης **COVID-19** προέρχονται από άτομα που έχουν συμπτώματα. Ωστόσο, μερικοί ασθενείς μπορεί να μεταδίδουν τον ιό πριν την εμφάνιση συμπτωμάτων.

Πρέπει να επικοινωνήσετε με τον ιατρό σας εάν έχετε οποιοδήποτε σύμπτωμα λοίμωξης **COVID-19**. Είναι πολύ σημαντικό να λάβετε πρώτα οδηγίες τηλεφωνικά προκειμένου να αποφευχθεί πιθανή διασπορά της **COVID-19**. Σε αυτό το πλαίσιο, εάν έχετε ήπια συμπτώματα πιθανότατα δε θα χρειαστεί να μεταβείτε σε νοσοκομείο. Εάν τα συμπτώματα είναι σοβαρά, μπορεί να πρέπει να μεταβείτε σε νοσοκομείο αλλά όχι στο ογκολογικό τμήμα που παρακολουθήστε και λαμβάνετε θεραπεία.

Δοκιμασία ελέγχου COVID-19

Υπάρχει διαθέσιμη δοκιμασία **αντιγόνου** για την ανίχνευση πιθανού κρούσματος **COVID-19**. Ένα **αντιγόνο** είναι μια πρωτεϊνική δομή του ιού που διεγείρει το **ανοσοποιητικό σύστημα** να καταπολεμήσει τη λοίμωξη. Η δοκιμασία **αντιγόνου** περιλαμβάνει τη λήψη **επιχρίσματος** από τη μύτη ή το λαιμό. Ανάλογα με την περίπτωση και τη διαθεσιμότητα μπορεί να απαιτηθούν μερικές μέρες για το αποτέλεσμα.

Μια δοκιμασία **αντιγόνου** χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί εάν ένα άτομο έχει προηγούμενη λοίμωξη **COVID-19** και έχει αναρρώσει, ανεξάρτητα από την παρουσία συμπτωμάτων. Τα **αντισώματα** δημιουργούνται στο αίμα ως αποτέλεσμα στην παρουσία κάποιου συγκεκριμένου **αντιγόνου**. Τα **αντισώματα** στη συνέχεια στρέφονται ενάντια στον ιό προκειμένου να τον καταστρέψουν. Μπορεί να απαιτηθούν αρκετές ημέρες ώστε ο οργανισμός να αναπτύξει **αντισώματα** έναντι ενός ιού, και έπειτα παραμένουν στον οργανισμό και προστατεύουν από επαναλοίμωξη εάν ο οργανισμός έρθει πάλι σε επαφή με τον ιό. Η δοκιμασία **αντισωμάτων** περιλαμβάνει αιμοληψία και το αποτέλεσμα μπορεί να είναι διαθέσιμο ακόμα και σε 15 λεπτά. Ωστόσο, επειδή απαιτείται κάποιο χρονικό διάστημα ώστε ο οργανισμός να παράγει **αντισώματα**, η **δοκιμασία αντισωμάτων δε θα πρέπει να χρησιμοποιείται για τη διάγνωση ενεργού λοίμωξης COVID-19**.

“Οι κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τον έλεγχο για COVID-19 ποικίλουν από χώρα σε χώρα”

Υγειονομικό προσωπικό

Το υγειονομικό προσωπικό μπορεί να ελέγχεται για **COVID-19** ώστε να μειώσει τον κίνδυνο μετάδοσης μεταξύ του προσωπικού και των ασθενών. Ωστόσο, η διαθεσιμότητα των ελέγχων μπορεί να ποικίλει από χώρα σε χώρα. Σε μερικές περιοχές είναι πιθανό όλοι οι επαγγελματίες υγείας να ελέγχονται για **COVID-19** ανεξαρτήτως συμπτωμάτων ή να ελέγχονται μόνο επί συμπτωμάτων ή να μην ελέγχονται και να **αυτο-απομονώνονται** για 14 ημέρες επί συμπτωμάτων.

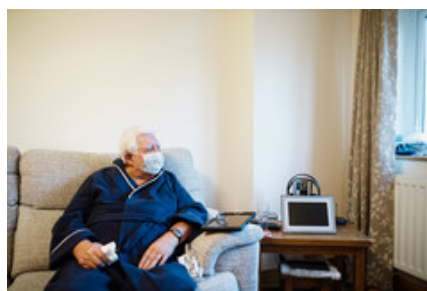
Ασθενείς

Εάν έχετε ήπια συμπτώματα, μπορεί να υποβληθείτε ή και όχι σε έλεγχο ανάλογα με τις οδηγίες κάθε χώρας, οι οποίες μπορεί να αλλάζουν κατά τη διάρκεια της **πανδημίας**. Ασθενείς με σοβαρά συμπτώματα που χρήζουν νοσηλείας θα υποβάλλονται σε έλεγχο για **COVID-19**.

Πως θεραπεύεται η λοίμωξη COVID-19?

“Η θεραπεία της COVID-19 είναι κατά βάση συμπτωματική”

Δεν υπάρχουν ειδικές θεραπείες για τη λοίμωξη **COVID-19**, επομένως η λοίμωξη θεραπεύεται συμπτωματικά. Οι ήπιες περιπτώσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν κατ' οίκον με ξεκούραση, καλή ενυδάτωση και **παρακεταμόλη** για μείωση των συμπτωμάτων. Ασθενείς με σοβαρά συμπτώματα μπορεί να πρέπει να λάβουν θεραπεία για τις επιπλοκές όπως η **πνευμονία** ενδονοσοκομειακά.

Το αντι-ικό φάρμακο ρεμδεσιβίρη και η δεξαμεθαζόνη έχει φανεί ότι βελτιώνουν την έκβαση των ασθενών με **COVID-19**. Η αυτόβουλη λήψη φαρμάκων εκτός ενδείξεων χωρίς επαρκείς κλινικές αποδείξεις θα πρέπει να αποφεύγεται.

Ανάπτυξη εμβολίων

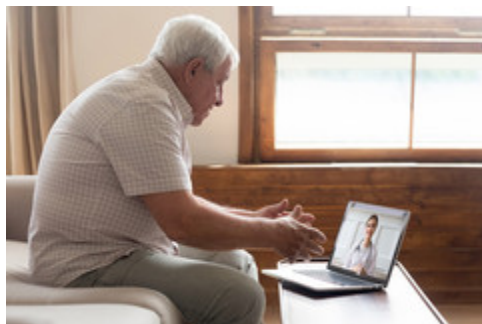
Πολλά διαφορετικά **εμβόλια** έναντι του SARS-CoV-2 βρίσκονται υπό αξιολόγηση σε κλινικές μελέτες. Εμβόλια που βασίζονται στην τεχνολογία του mRNA έχουν λάβει έγκριση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλο ένα εμβόλιο που βασίζεται σε φορέα αδενιοίό βρίσκεται υπό αξιολόγηση από τις ρυθμιστικές αρχές. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα αποτελέσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εμβολίων ειδικά σε ασθενείς με κακοήθειες, ωστόσο δεν αναμένεται να διαφέρει το προφίλ ασφαλείας. Η European Society for Medical Oncology (ESMO) έχει δώσει απαντήσεις σε συχνές ερωτήσεις σχετικά με το εμβολιασμό έναντι του SARS-CoV-2 σε ογκολογικούς ασθενείς <https://www.esmo.org/covid-19-and-cancer/covid-19-vaccination?hit=some>.

Πως θα επηρεάσει η πανδημία COVID-19 την αντιμετώπιση του καρκίνου μου?

Εάν αναπτύξετε συμπτώματα λοίμωξης COVID-19, η ιατρική προτεραιότητα θα είναι η απομόνωσή σας και η θεραπεία της λοίμωξης COVID-19. Η αντικαρκινική θεραπεία θα συνεχίσει μετά την ικανοποιητική ανάρρωση από τη COVID-19.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας η επίσκεψη σε νοσοκομεία μπορεί να σας θέσει σε κίνδυνο **λοίμωξης COVID-19**. Γι' αυτό το λόγο, είναι πιθανό να υπάρξουν τροποποιήσεις στο θεραπευτικό πλάνο κατά τη διάρκεια της **πανδημίας** ώστε να παραμείνετε ασφαλείας. Ο στόχος είναι να μειωθεί ο χρόνος παραμονή στο νοσοκομείο ενώ συνεχίζετε να λαμβάνετε την ενδεδειγμένη ιατρονοσηλευτική φροντίδα.

Για να ελαχιστοποιηθούν οι επαφές δια ζώσης, είναι πιθανό να πραγματοποιείται συμβουλευτική μέσω τηλεφώνου ή βιντεοκλήσεων ειδικά για όταν πρόκειται για σχεδιασμό θεραπευτικού πλάνου και παρακολούθηση μετά την ολοκλήρωση της θεραπείας. Μπορεί να κληθείτε να πραγματοποιήσετε εξετάσεις αίματος σε ένα εξωτερικό εργαστήριο αντί για το νοσοκομείο. Η φαρμακευτική αγωγή μπορεί να σας αποσταλεί κατ' οίκον ή να την παραλάβετε μέσα από το αυτοκίνητό σας «drive-through».

Επαναλαμβανόμενες και ηλεκτρονικές συνταγές μπορεί να πάρουν παράταση για να αποφευχθεί η ανάγκη επισκέψεων συνταγογράφησης κατά τη διάρκεια της **πανδημίας**.

“Οι αλλαγές στο θεραπευτικό πλάνο του καρκίνου κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 σχεδιάζονται ώστε να παραμένετε όσο πιο ασφαλείς γίνεται”

Εάν έχετε απαραίτητο ραντεβού που πρέπει να πραγματοποιηθεί δια ζώσης, ειδικά μέτρα προστασίας θα έχουν εφαρμοστεί για την προστασία των ασθενών και του προσωπικού (βλ. ενότητα «*Επιπρόσθετα μέτρα πρόληψης για ασθενείς με κακοήθειες*»). Επιπρόσθετα, μπορεί να επικοινωνήσετε την προηγούμενη ημέρα πριν το προγραμματισμένο ραντεβού για να επιβεβαιωθεί ότι δεν έχετε συμπτώματα λοίμωξης **COVID-19**. Ασθενείς με σημεία ή συμπτώματα λοίμωξης δε θα προσέρχονται στα ογκολογικά τμήματα αλλά θα παραπέμπονται σε τμήματα που εξειδικεύονται στη λοίμωξη **COVID-19** για έλεγχο και περαιτέρω αντιμετώπιση της λοίμωξης ανάλογα με τα συμπτώματα.

Κάποιες θεραπείες μπορεί να καθυστερήσουν με σκοπό την προστασία από τη λοίμωξη. Είναι σημαντικό να κατανοήσετε ότι η μικρή καθυστέρηση στη χορήγηση της θεραπείας δε σημαίνει ότι θα επηρεάσει την αποτελεσματικότητα και αυτό θα γίνει όταν κρίνει ο ιατρός σας ότι είναι το καλύτερο για εσάς. Τηρείτε στενή επικοινωνία με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό για να ενημερώνεστε για τυχόν αλλαγές στο πρόγραμμα θεραπειών σας.

Τα ακόλουθα σενάρια είναι ενδεικτικά και συμβουλευτικά και δε θα πρέπει να αντικαταστήσουν τις οδηγίες του θεράποντος ιατρού. Ο θεράπων ιατρός γνωρίζει το πλήρες ιατρικό σας ιστορικό και θα σας συμβουλέψει την ορθότερη προσέγγιση για εσάς.

Επίπτωση της COVID-19 στον πληθυσμιακό έλεγχο για κακοήθειες

Είναι πιθανό τακτικά ραντεβού για έλεγχο, όπως τεστ Παπανικολάου και **μαστογραφίες**, να ακυρωθούν ή να αναβληθούν για το μέλλον.

Επίπτωση της COVID-19 σε διαγνωστικές εξετάσεις

Διαγνωστικές εξετάσεις για τη διάγνωση ή **σταδιοποίηση** της κακοήθειας μπορεί να καθυστερήσουν εάν ο κίνδυνος μετάδοσης **COVID-19** είναι υψηλότερος από τα προσδοκώμενα οφέλη της εξέτασης. Αυτό ισχύει ειδικά για ασθενείς που έχουν διαγνωσθεί με κακοήθεια η οποία φαίνεται να έχει χαμηλό δυναμικό εξέλιξης και μετάστασης, όπως ελάσσονα ευρήματα στη **μαστογραφία**. Σε κάθε περίπτωση οι σχετικές αποφάσεις λαμβάνονται εξατομικευμένα. Σε μερικούς ασθενείς οι εξετάσεις για **σταδιοποίηση** μπορεί να περιοριστούν σε όσες είναι απαραίτητες για τον καθορισμό του θεραπευτικού πλάνου.

Επίπτωση της COVID-19 στην αντικαρκινική θεραπεία

“Επικοινωνήστε με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό για να ενημερωθείτε εάν πρέπει να τροποποιηθεί το πλάνο θεραπείας σας”

Το πλάνο της αντικαρκινικής σας θεραπείας μπορεί να πρέπει να τροποποιηθεί για να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι από την **πανδημία COVID-19**. Η στρατηγική προσαρμογής μπορεί να μεταβάλλεται ανάλογα με το θεραπευτικό στόχο. Για παράδειγμα η θεραπεία με στόχο την **ίαση** είναι πιο πιθανό να συνεχιστεί όπως ήταν προγραμματισμένο για να διασφαλιστεί η βέλτιστη πιθανότητα για **ύφεση**, ενώ ο κίνδυνος της **COVID-19** σε ασθενείς που υποβάλλονται σε **παρηγορητική** θεραπεία μπορεί να υπερνικά τα αναμενόμενα οφέλη από τη θεραπεία.

Η ESMO εφαρμόζει μια προσέγγιση κατά ζώνες ως οδηγό για τη διαχείριση ασθενών με κακοήθεια κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**. Η συγκεκριμένη προσέγγιση λαμβάνει υπόψη τη γενική κατάσταση του ασθενούς, την αναγκαιότητα της θεραπείας και τα προσδοκώμενα οφέλη σε σχέση και με τον πιθανό κίνδυνο λοίμωξης **COVID-19** κατά τη λήψη της θεραπείας, καθώς και τη διαθεσιμότητα των πόρων ώστε να χορηγείται με ασφάλεια η θεραπεία. Με βάση τα ανωτέρω οι ασθενείς μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις ακόλουθες ζώνες:

Ζώνη 1: Υψηλή προτεραιότητα. Αυτή η ομάδα περιλαμβάνει τους ασθενείς που έχουν μια απειλητική για τη ζωή κατάσταση λόγω της κακοήθειας ή είναι κλινικά ασταθείς ή η προγραμματισμένη θεραπεία αναμένεται να έχει σημαντικό όφελος (παράταση της ζωής ή/και βελτίωση της ποιότητας της ζωής), τα οποία καθιστούν τη χορήγηση θεραπείας ως υψηλή προτεραιότητα.

Ζώνη 2: Μεσαία προτεραιότητα. Αυτή η ομάδα περιλαμβάνει ασθενείς που έχουν μια σοβαρή κατάσταση αλλά δεν είναι άμεσα απειλητική για τη ζωή και επομένως η θεραπεία μπορεί να καθυστερήσει για σύντομο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, μια καθυστέρηση περισσότερο των 6-8 εβδομάδων μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στο αποτέλεσμα ή στο προσδοκώμενο όφελος, και έτσι η χορήγηση θεραπείας κρίνεται ως μεσαία προτεραιότητα.

Ζώνη 3: Χαμηλή προτεραιότητα. Αυτή η ομάδα περιλαμβάνει ασθενείς με σταθερή κατάσταση για τους οποίους η θεραπεία μπορεί με ασφάλεια να αναβληθεί κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**. Περιλαμβάνει επίσης ασθενείς που η προγραμματισμένη θεραπεία δεν είναι πιθανό να οδηγήσει σε σημαντικό όφελος (παράταση της ζωής ή/και βελτίωση της ποιότητας της ζωής), το οποίο καθιστά τη θεραπεία ως χαμηλή προτεραιότητα.

Μια **διεπιστημονική ομάδα** θα ανασκοπήσει την περίπτωση κάθε ασθενούς ώστε να αποφασίσει αν είναι απαραίτητες μεταβολές στο θεραπευτικό πλάνο. Γι' αυτό το λόγο είναι απαραίτητο να διατηρείται επαφή με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό μέσω τηλεφώνου ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για να κατανοήσετε τυχόν αλλαγές στη θεραπεία σας.

Ακολουθούν μερικά παραδείγματα τροποποιήσεων στη θεραπεία που μπορεί να εφαρμοστούν στη χώρα σας.

Τροποποιήσεις στη χειρουργική αντιμετώπιση

Στις περισσότερες χώρες, τα μη απαραίτητα χειρουργεία αναβάλλονται κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**. Για τους ασθενείς με κακοήθειες, ο πιθανός κίνδυνος για πρόοδο νόσου λόγω καθυστέρησης ενός χειρουργείου πρέπει να ζυγιστεί έναντι της πιθανής έκθεσης στον **κορωνοϊό** και το κίνδυνο σοβαρών επιπλοκών λόγω της **COVID-19**. Εάν το χειρουργείο απαιτεί την παραμονή σε μονάδα **εντατικής θεραπείας** μετεγχειρητικά, θα πρέπει να αξιολογηθεί και η εκάστοτε διαθεσιμότητα σε κλίνες μονάδων **εντατικής θεραπείας**.

Σε μερικές περιπτώσεις όπου υπάρχει η δυνατότητα χορήγησης **νεο-επικουρικής θεραπείας** (θεραπεία πριν το χειρουργείο) αλλά δε χορηγείται ως μέρος της κοινής κλινικής πρακτικής (όπως σε καρκίνο μαστού αρχικού σταδίου), ο ιατρός σας μπορεί να σας προτείνει τη χορήγηση **νεο-επικουρικής θεραπείας** ως εναλλακτικό της χειρουργικής επέμβασης, την οποία θα αναβάλλετε ώστε να αποφύγετε τον κίνδυνο έκθεσης στον **κορωνοϊό**. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η **νεο-επικουρική θεραπεία** που είναι **ανοσοκατασταλτική** ή απαιτεί επισκέψεις στην κλινική μπορεί επίσης να αυξάνει τον κίνδυνο λοίμωξης και σοβαρών επιπλοκών της **COVID-19**. Επομένως, θα συζητήσετε με τον ιατρό σας όλες τις επιλογές για να διασφαλίσετε τα βέλτιστα αποτελέσματα ενώ ελαχιστοποιείτε τον κίνδυνο λοίμωξης από τον **κορωνοϊό**.

Τροποποιήσεις στη χημειοθεραπεία

Η απόφαση για καθυστέρηση, τροποποίηση ή διακοπή της **χημειοθεραπείας** θα ληφθεί μόνο κατόπιν αξιολόγησης της πιθανής ζημίας από την καθυστέρηση ή διακοπή της **χημειοθεραπείας** και το πιθανό όφελος αποφυγής της λοίμωξης **COVID-19**. Η κλινική απόφαση θα ληφθεί σε εξατομικευμένη βάση, λαμβάνοντας υπόψη τον κίνδυνο **υποτροπής** εάν η **χημειοθεραπεία** καθυστερήσει ή διακοπεί, τον αριθμό των κύκλων **χημειοθεραπείας** που έχουν ολοκληρωθεί και την ανοχή στη θεραπεία.

- Ο ιατρός σας μπορεί να σας συστήσει για μια περίοδο διακοπής της **χημειοθεραπείας** εάν είστε υπό **θεραπεία συντήρησης** και σε εδραιωμένη **ύφεση** της νόσου. Η χρονική περίοδος μπορεί να συμβαδίζει με την κορύφωση της **πανδημίας** στην περιοχή σας.
- Καθυστέρηση ή τροποποίηση της **επικουρικής θεραπείας** (θεραπεία μετά το χειρουργείο) μπορεί να συσταθεί σε μερικές περιπτώσεις. Εάν λαμβάνεται **επικουρική θεραπεία** μετά χειρουργική **αφαίρεση** κακοήθειας με υψηλό κίνδυνο υποτροπής, τότε το πιθανότερο είναι η θεραπεία σας να συνεχιστεί όπως ήταν σχεδιασμένο. Ωστόσο, εάν το προσδοκώμενο όφελος από την **επικουρική χημειοθεραπεία** αναμένεται να είναι μικρό και υπάρχουν εναλλακτικές επιλογές που δεν προκαλούν **ανοσοκαταστολή**, ο ιατρός σας μπορεί να σας συστήσει εναλλακτική θεραπεία ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος επιπλοκών από τη **COVID-19**.
- Μπορεί να είναι δυνατό να αλλάξετε **χημειοθεραπευτικό σχήμα** που να απαιτεί λιγότερο συχνές εγχύσεις, για παράδειγμα κάθε 2 ή 3 εβδομάδες αντί για κάθε εβδομάδα. Σε μερικές

περιπτώσεις, η έγχυση της **χημειοθεραπείας** μπορεί να είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί κατ' οίκον ανάλογα με την υποδομή που υπάρχει στην περιοχή σας.

- Ενδέχεται να μπορείτε να αλλάξετε αγωγή από **ενδοφλέβια χημειοθεραπεία** σε αγωγή από το στόμα, ώστε να μειώσετε τις επισκέψεις στο νοσοκομείο.
- Εάν συνεχίζετε να λαμβάνεται **χημειοθεραπεία**, ο ιατρός σας μπορεί να σας συστήσει να λαμβάνετε **προφυλακτικά αυξητικούς παράγοντες** για να ενισχύσετε το **ανοσοποιητικό** σας σύστημα και **αντιβιοτικά** για να καταπολεμήσετε πιθανές λοιμώξεις με σκοπό να είστε λιγότερο ευάλωτοι σε σοβαρές επιπλοκές της **COVID-19**.

Τροποποιήσεις στην ακτινοθεραπεία

Εάν έχετε διαγνωσθεί με μια ταχέως εξελισσόμενη **κακοήθεια** που μπορεί να ιαθεί, ο κίνδυνος αναβολής της **ακτινοθεραπείας** μπορεί να υπερβαίνει τον κίνδυνο που σχετίζεται με τη **COVID-19** και επομένως είναι πιθανό η **ακτινοθεραπεία** σας να συνεχιστεί κανονικά. Ο ιατρός σας είναι πιθανό να εφαρμόσει **επιταχυνόμενα** ή **υπο-κλασματοποιημένα** σχήματα **ακτινοθεραπείας** προκειμένου να μειώσει τις επισκέψεις στο νοσοκομείο. Αυτό σημαίνει ότι η συνολική δόση της **ακτινοθεραπείας** θα χορηγηθεί σε συντομότερο χρονικό διάστημα ή σε λιγότερες φορές συγκριτικά με την κλασική χορήγηση **ακτινοθεραπείας**.

Εάν διατρέχετε υψηλό κίνδυνο από πιθανή τροποποίηση του πλάνου **ακτινοθεραπείας** ή εάν λαμβάνετε **ακτινοθεραπεία** με σκοπό τον έλεγχο συμπτωμάτων, τότε οι επισκέψεις σας μπορούν πιθανώς να καθυστερήσουν και να εφαρμοστούν εναλλακτικές θεραπευτικές προσεγγίσεις.

Η απόφαση για τροποποίηση ή καθυστέρηση της **ακτινοθεραπείας** θα ληφθεί μόνο όταν είναι ιατρικά τεκμηριωμένη και κατάλληλη για εσάς. Ο ιατρός σας θα συζητήσει όλες τις επιλογές που είναι διαθέσιμες για τη δική σας περίπτωση.

Τροποποιήσεις στην ενδοκρινική θεραπεία

Η **ενδοκρινική θεραπεία** δεν καταστέλλει το **ανοσοποιητικό σύστημα**, επομένως δεν αυξάνει τον κίνδυνο για σοβαρή λοίμωξη **COVID-19**. Αυτό σημαίνει ότι είναι συνήθως ασφαλές να συνεχίσετε την **ενδοκρινική θεραπεία** κατά τη διάρκεια της **πανδημίας**.

Ωστόσο, εάν λαμβάνετε την **ενδοκρινική θεραπεία** σε ενέσιμη μορφή, ο ιατρός σας μπορεί να σας συστήσει να αλλάξετε το πρόγραμμα ώστε να μη χρειαστεί να επισκέπτεστε το νοσοκομείο τόσο συχνά. Για παράδειγμα, εάν κάνετε μια ένεση κάθε 3 μήνες, μπορεί να ξεκινήσετε να την κάνετε κάθε 6 μήνες.

Τροποποιήσεις στην ανοσοθεραπεία

Εάν λαμβάνετε **ανοσοθεραπεία**, ο ιατρός σας μπορεί να τροποποιήσει το θεραπευτικό πλάνο ώστε να μειώσει τη συχνότητα των επισκέψεων στο νοσοκομείο. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι **ανοσοθεραπείες** μπορεί να προκαλέσουν σημαντικές **ανεπιθύμητες ενέργειες που σχετίζονται με το ανοσοποιητικό σύστημα**. Η **πνευμονίτιδα** που σχετίζεται με την **ανοσοθεραπεία** μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο σοβαρών επιπλοκών της **COVID-19**. Αλλαγές στη θεραπεία θα πραγματοποιηθούν κατόπιν εξατομικευμένης αξιολόγησης και συζήτησης.

Τροποποιήσεις στη μεταμόσχευση αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων

Εάν βρίσκεστε σε υψηλό κίνδυνο εμφάνισης σοβαρών επιπλοκών της **COVID-19**, ο ιατρός σας μπορεί να συστήσει να καθυστερήσετε την προγραμματισμένη **μεταμόσχευση αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων**, ειδικά εάν η κακοήθειά σας ελέγχεται ικανοποιητικά με άλλες θεραπείες. Εάν πραγματοποιηθεί η διαδικασία της **μεταμόσχευσης**, μπορεί να μην είναι δυνατό να δέχεστε επισκέψεις για όσο χρονικό διάστημα παραμείνετε στο νοσοκομείο.

Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι ο νέος **κορωνοϊός** μπορεί να μεταδοθεί μέσω **μεταγγίσεων αίματος**, αλλά σε κάποιες χώρες οι πιθανοί δότες μπορεί να ελεγχθούν για **COVID-19** πριν τη συλλογή των **αρχέγονων κυττάρων**. Μπορεί να είναι λιγότεροι οι διαθέσιμοι δότες λόγω της **COVID-19** ή λόγω λογιστικών συνθηκών (πχ περιορισμοί μετακινήσεων). Οι **μεταμοσχεύσεις αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων** μπορεί να καθυστερήσουν μέχρι το νοσοκομείο να επιβεβαιώσει ότι έχει λάβει τα **αρχέγονα κύτταρα** του δότη. Σε αυτή την περίπτωση, τα κύτταρα μπορούν να διατηρηθούν σε κατάψυξη μέχρι τον επαναπρογραμματισμό του ραντεβού σας.

Πως θα επηρεάσει η πανδημία COVID-19 τη θεραπεία του συγκεκριμένου τύπου καρκίνου που έχω?

Εάν έχετε προγραμματισμένα ραντεβού στο νοσοκομείο, αυτά μπορεί να πραγματοποιηθούν κανονικά, μερικά μπορεί να αλλάξουν σε ραντεβού μέσω τηλεφώνου ή να καθυστερήσουν. Για να εξασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για φροντίδα των ασθενών και των πιθανών κινδύνων της **COVID-19** η ESMO παρέχει οδηγίες κατηγοριοποίησης ώστε να δοθεί η αντίστοιχη προτεραιότητα στα ραντεβού στο νοσοκομείο σε διαφορετικές κλινικές καταστάσεις ως ακολούθως:

Υψηλή προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού πιθανότατα θα πραγματοποιηθούν ως είχαν.

Υψηλή/μέτρια προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού θα πραγματοποιηθούν μέσω τηλεφώνου εάν είναι δυνατό ή θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν σε τοπικά κέντρα υγείας.

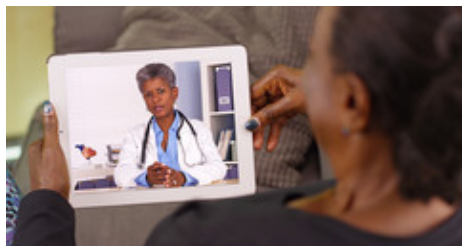
Μέτρια προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού μπορεί να πραγματοποιηθούν μέσω τηλεφώνου εάν είναι δυνατό, να πραγματοποιηθούν σε τοπικά κέντρα υγείας ή να καθυστερήσουν για σύντομο χρονικό διάστημα (όχι περισσότερο από 6-8 εβδομάδες).

Χαμηλή προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω τηλεφώνου ή να καθυστερήσουν κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**.

Οι ακόλουθες πληροφορίες παρέχουν περαιτέρω καθοδήγηση ως προς την προτεραιοποίηση των διαφορετικών θεραπειών και των επισκέψεων στα νοσοκομεία ώστε να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να τροποποιηθεί η θεραπεία. Ωστόσο αποτελούν μόνο γενικές οδηγίες και δεν αντικαθιστούν την ιατρική συμβουλή. **Ο ιατρός σας γνωρίζει το πλήρες ιατρικό σας ιστορικό και θα σας συμβουλέψει σχετικά με τη βέλτιστη προσέγγιση για εσάς.** Οι θεραπευτικές αποφάσεις λαμβάνονται σε εξατομικευμένη βάση. Επομένως, είναι σημαντικό να είστε σε επικοινωνία με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό μέσω τηλεφώνου ή ηλεκτρονικής αλληλογραφίας για να ενημερώνεστε για πιθανές αλλαγές στο πλάνο θεραπείας.

Πρέπει επίσης να ακολουθείτε τις οδηγίες από τις τοπικές υγειονομικές αρχές με βάση την κατάσταση της πανδημίας στη χώρα σας.

Επίπτωση της COVID-19 στη διαχείριση των παρενεργειών της αντικαρκινικής θεραπείας

Είναι πολύ σημαντικό να συνεχίζετε να αναφέρετε παρενέργειες από την αντικαρκινική θεραπεία στο ιατρονοσηλευτικό προσωπικό. Είναι πιθανό ότι οι διαζώσεις συναντήσεις να αντικατασταθούν από τηλεφωνικές ή διαδικτυακές επισκέψεις, αλλά και πάλι θα έχετε την ευκαιρία να συζητήσετε σχετικά με πιθανές παρενέργειες της θεραπείας και το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό θα μπορεί να σας βοηθήσει να τις αντιμετωπίσετε. Εάν απαιτείται ειδική φαρμακευτική αγωγή, είναι πιθανό να υπάρχει η δυνατότητα να σας αποσταλεί κατ' οίκον.

Ο ιατρός σας μπορεί να λάβει επιπλέον προληπτικά μέτρα για να μειώσει τις επισκέψεις στο νοσοκομείο που μπορεί να σχετίζονται με τη διαχείριση παρενεργειών της θεραπείας. Για παράδειγμα, εάν έχετε χαμηλό κίνδυνο εμφάνισης **εμπύρετης ουδετεροπενίας** και δε λαμβάνετε τακτικά **αυξητικούς παράγοντες**, ο ιατρός σας μπορεί να σας συνταγογραφήσει **προφυλακτικά αυξητικούς παράγοντες** κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19** ώστε να ελαχιστοποιήσετε την πιθανότητα να επισκεφτείτε το τμήμα επειγόντων περιστατικών και να εκτεθείτε στον **κορωνοϊό**. Εάν έχετε συμπτώματα **εμπύρετης ουδετεροπενίας** αλλά είστε κλινικά σταθεροί, ο ιατρός σας μπορεί να σας συνταγογραφήσει **αντιβιοτικά** χωρίς να χρειαστεί να μεταβείτε στο νοσοκομείο. Εάν ο ιατρός σας αναμένει ότι έχετε κίνδυνο εμφάνισης **αναιμίας** λόγω της θεραπείας, μπορεί να σας συνταγογραφήσει **παράγοντες ενεργοποίησης της ερυθροποιητίνης** για να μειώσει την πιθανότητα να χρειαστείτε **μεταγγίσεις** αίματος στο νοσοκομείο.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι μερικά συμπτώματα της λοίμωξης **COVID-19** εμφανίζουν ομοιότητες με παρενέργειες της αντικαρκινικής θεραπείας, όπως η **καταβολή** και ο πυρετός. Γι' αυτό το λόγο είναι σημαντικό να είστε σε στενή επαφή με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό ώστε να αναφέρετε τυχόν νέα συμπτώματα και ανεπιθύμητες ενέργειες.

“Το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό θα συνεχίσει να σας επικουρεί στην αντιμετώπιση των παρενεργειών της αντικαρκινικής θεραπείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19”

Πώς θα επηρεάσει η πανδημία COVID-19 την υποστηρικτική θεραπεία?

Οι λέξεις με έντονη γραφή ορίζονται στο γλωσσάρι της υποστηρικτικής θεραπείας

Εάν έχετε προγραμματισμένα ραντεβού στο νοσοκομείο, αυτά μπορεί να πραγματοποιηθούν κανονικά, μερικά μπορεί να αλλάξουν σε ραντεβού μέσω τηλεφώνου ή να καθυστερήσουν. Για να εξασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για φροντίδα των ασθενών και των πιθανών κινδύνων της **COVID-19** η ESMO παρέχει οδηγίες κατηγοριοποίησης ώστε να δοθεί η αντίστοιχη προτεραιότητα στα ραντεβού στο νοσοκομείο σε διαφορετικές κλινικές καταστάσεις ως ακολούθως:

Υψηλή προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού πιθανότατα θα πραγματοποιηθούν ως είχαν

Υψηλή/μέτρια προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού θα πραγματοποιηθούν μέσω τηλεφώνου εάν είναι δυνατό ή θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν σε τοπικά κέντρα υγείας

Μέτρια προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού μπορεί να πραγματοποιηθούν μέσω τηλεφώνου εάν είναι δυνατό, να πραγματοποιηθούν σε τοπικά κέντρα υγείας ή να καθυστερήσουν για σύντομο χρονικό διάστημα (όχι περισσότερο από 6-8 εβδομάδες)

Χαμηλή προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω τηλεφώνου ή να καθυστερήσουν κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**

Οι ακόλουθες πληροφορίες παρέχουν περαιτέρω καθοδήγηση ως προς την προτεραιοποίηση των διαφορετικών θεραπειών και των επισκέψεων στα νοσοκομεία ώστε να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να τροποποιηθεί η θεραπεία. **Ωστόσο αποτελούν μόνο γενικές οδηγίες και δεν αντικαθιστούν την ιατρική συμβουλή. Ο ιατρός σας γνωρίζει το πλήρες ιατρικό σας ιστορικό και θα σας συμβουλέψει σχετικά με τη βέλτιστη προσέγγιση για εσάς. Οι θεραπευτικές αποφάσεις λαμβάνονται σε εξατομικευμένη βάση. Επομένως, είναι σημαντικό να είστε σε επικοινωνία με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό μέσω τηλεφώνου ή ηλεκτρονικής αλληλογραφίας για να ενημερώνεστε για πιθανές αλλαγές στο πλάνο θεραπείας. Πρέπει επίσης να ακολουθείτε τις οδηγίες από τις τοπικές υγειονομικές αρχές με βάση την κατάσταση της πανδημίας στη χώρα σας.**

Τροποποιήσεις στην υποστηρικτική θεραπεία ανάλογα με τα συμπτώματα

Οξύ παρεγκεφαλιδικό σύνδρομο

- Υψηλές δόσεις **κυτταραβίνης** μπορεί να αποφευχθούν, ειδικά εάν έχετε επηρεασμένη νεφρική λειτουργία

Αναιμία

- Η **αναιμία** μπορεί να αντιμετωπιστεί ανάλογα με τη βαρύτητα των συμπτωμάτων παρά με συγκεκριμένες τιμές **αιμοσφαιρίνης** κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**
- **Παράγοντες ενεργοποίησης της ερυθροποιητίνης** μπορεί να χορηγηθούν εάν έχετε συμπτωματική **αναιμία** και λαμβάνετε **χημειοθεραπεία** με σκοπό να μειώσετε τον αριθμό των νοσοκομειακών επισκέψεων. Σε αυτές τις περιπτώσεις **παράγοντες ενεργοποίησης της ερυθροποιητίνης** μακράς δράσης μπορεί να προτιμηθούν
- Εάν έχετε συμπτώματα που σχετίζονται με σοβαρή **αναιμία**, τότε μπορεί να λάβετε μετάγγιση ερυθρών αιμοσφαιρίων

Επιπλοκές από τα οστά

- Η αγωγή με παράγοντες που στοχεύουν τον οστικό μεταβολισμό και χορηγούνται υποδορίως ή ενδοφλεβίως στο νοσοκομείο μπορεί να καθυστερήσει κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**. Εάν χρειάζεται, ο ιατρός σας μπορεί να σας χορηγήσει την αγωγή κατά τη διάρκεια μιας προγραμματισμένης επίσκεψης για άλλο λόγο ώστε να μειώσει τον αριθμό των νοσοκομειακών επισκέψεων. Μπορεί επίσης να λάβετε αντίστοιχους παράγοντες για τα οστά που χορηγούνται από το στόμα
- Εάν δεν έχετε λάβει παλιότερα αγωγή με παράγοντες που στοχεύουν τα οστά, πρέπει να σας εκτιμήσει οδοντίατρος και να ολοκληρώσετε πιθανές αναγκαίες οδοντιατρικές θεραπείες πριν ξεκινήσετε την αγωγή για τα οστά. Ωστόσο, αυτό μπορεί να μην είναι εύκολο σε χώρες/περιοχές που οι προσφερόμενες οδοντιατρικές υπηρεσίες είναι περιορισμένες κατά τη διάρκεια της πανδημίας
- Εάν λαμβάνετε **διφωσφονικά** για **μεταστατικό** καρκίνο, η έγχυση μπορεί να πραγματοποιείται με ασφάλεια κάθε 3 μήνες
- Εάν λαμβάνετε **δενοσουμάμπη**, το φάρμακο μπορεί να χορηγηθεί στο κέντρο υγείας της περιοχής σας για να μειώσει τον αριθμό των επισκέψεων στο νοσοκομείο
- Εάν λαμβάνετε αγωγή με παράγοντες που στοχεύουν τα οστά, πιθανώς θα λαμβάνετε επίσης συμπληρώματα βιταμίνης D και ασβεστίου

Σύνδρομο απελευθέρωση κυττοκινών (CRS)

- Το **σύνδρομο απελευθέρωσης κυττοκινών** είναι κοινή παρενέργεια της **θεραπείας με CAR T-λεμφοκύτταρα**, η οποία μπορεί να είναι σοβαρή και να απαιτεί νοσηλεία σε μονάδα εντατικής θεραπείας. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για επιπλέον κλίνες σε μονάδες εντατικής θεραπείας λόγω της **πανδημίας COVID-19**, ο ιατρός σας μπορεί να αποφασίσει να καθυστερήσει τη **θεραπεία με CAR T-λεμφοκύτταρα** ή να επιλέξει μια εναλλακτική θεραπευτική στρατηγική

Διάρροια

- Εάν έχετε σοβαρή διάρροια, θα πρέπει να επικοινωνήσετε με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό γιατί μπορεί να χρειάζεται νοσοκομειακή περίθαλψη, η οποία δε θα πρέπει να αποφευχθεί ή να καθυστερήσει λόγω της **πανδημίας COVID-19**
- Εάν λαμβάνετε αντικαρκινική θεραπεία που είναι γνωστό ότι προκαλεί διάρροια, το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό θα σας συμβουλέψει για τα βασικά μέτρα αντιμετώπισης όπως να πίνετε πολύ νερό και να λάβετε λοπτεραμίδη

Καταβολή

- Η φυσική δραστηριότητα είναι σημαντικός παράγοντας για να σας βοηθήσει στην αντιμετώπιση της καταβολής που σχετίζεται με τον καρκίνο. Παρόλο που μπορεί να μην είναι εύκολο κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19** λόγω τοπικών περιορισμών στις αθλητικές ή/και ομαδικές δραστηριότητες, προσπαθήστε να εντάξετε την καθημερινή άσκηση στη ρουτίνα σας όπως περίπατο στον κήπο και διαδικτυακά προγράμματα άσκησης

Εμπύρετη ουδετεροπενία

- Καθώς η **εμπύρετη ουδετεροπενία** μπορεί να οδηγήσει στην ανάγκη για επείγουσα ενδονοσοκομειακή θεραπεία, ο ιατρός σας μπορεί να μεταβάλλει το πλάνο θεραπείας και να επιλέξει μια εναλλακτική αντικαρκινική θεραπεία με χαμηλότερο κίνδυνο **εμπύρετης ουδετεροπενίας**. Πρόκειται για τη δική σας ασφάλεια και για να βεβαιωθεί ότι λαμβάνετε

αποτελεσματική αντικαρκινική θεραπεία ενώ ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος για λοίμωξη **COVID-19** και πιθανά σοβαρές επιπλοκές

- Μπορεί επίσης να λάβετε επιπρόσθετη αγωγή με **αυξητικούς παράγοντες** και/ή αντιβιοτικά μετά τη **χημειοθεραπεία** ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος **εμπύρετης ουδετεροπενίας**
- Εάν λαμβάνετε ή είναι προγραμματισμένο να λάβετε **στεροειδή**, αυτά μπορεί να παραληφθούν ή να χορηγηθούν σε χαμηλότερη δόση

Υπογαμμασφαιριναιμία

- Εάν είστε σε αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης **υπογαμμασφαιριναιμίας**, ο ιατρός σας μπορεί να σας συνταγογραφήσει αγωγή υποκατάστασης **ανοσοσφαιρινών** για να σας προστατεύσει απέναντι σε λοιμώξεις

Ναυτία και έμετος

- Εάν λαμβάνετε αντικαρκινική θεραπεία που είναι γνωστό ότι προκαλεί ναυτία και έμετο, το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό μπορεί να συνταγογραφήσει **προφυλακτικά αντιεμετικά**

Περιφερική νευροπάθεια λόγω της χημειοθεραπείας (CIPN)

- Δυστυχώς, δεν υπάρχει ειδική θεραπεία για την **περιφερική νευροπάθεια που οφείλεται στη χημειοθεραπεία**, αλλά συχνά φθίνει μετά την ολοκλήρωση της **χημειοθεραπείας**
- Εάν έχετε συμπτώματα **περιφερικής νευροπάθειας που οφείλεται στη χημειοθεραπεία**, θα πρέπει να επικοινωνήσετε με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό για να σας δώσει πρακτικές συμβουλές που μπορεί να σας βοηθήσουν όπως η χρήση μπαστουνιού κατά το περπάτημα εάν έχετε αστάθεια στη βάδιση και/ή η απομάκρυνση αντικειμένων από το σπίτι στα οποία μπορεί να σκοντάψετε

Πνευμονική τοξικότητα

- Καθώς τα άτομα με πνευμονικά νοσήματα μπορεί να έχουν αυξημένο κίνδυνο σοβαρών επιπλοκών από τη **COVID-19**, μερικές αντικαρκινικές θεραπείες που έχουν την πνευμονική τοξικότητα ως γνωστή παρενέργεια μπορεί να αποφευχθούν
- Εάν λαμβάνετε αντικαρκινική θεραπεία που σχετίζεται με πνευμονική τοξικότητα, μπορεί να παρακολουθείστε πιο στενά. Ωστόσο, εάν εμφανίσετε συμπτώματα που σχετίζονται με το αναπνευστικό σύστημα θα πρέπει να επικοινωνήσετε άμεσα με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό. Ενδέχεται να πρέπει να μεταβείτε στο νοσοκομείο για διενέργεια **αξονικής τομογραφίας** και περαιτέρω εξετάσεις για να διαπιστωθεί εάν τα συμπτώματά σας σχετίζονται αμιγώς με τη θεραπεία και όχι με τη λοίμωξη **COVID-19**

Θρομβοεμβολικά συμβάματα

- Εάν λαμβάνετε **προφυλακτική** αγωγή για **θρομβοεμβολικά συμβάματα**, είναι πιθανό να τη συνεχίσετε χωρίς τροποποιήσεις
- Εάν διαγνωσθείτε με **COVID-19** και χρειαστείτε νοσηλεία, η **προφυλακτική** αγωγή για **θρομβοεμβολικά συμβάματα** μπορεί να τροποποιηθεί σε μια **ηπαρίνη χαμηλού μοριακού βάρους** καθώς η τελευταία είναι λιγότερο πιθανό να αλληλεπιδρά με άλλα φάρμακα που πιθανόν θα λάβετε

Πώς θα επηρεάσει η πανδημία COVID-19 την παρηγορητική φροντίδα?

[Οι λέξεις με έντονη γραφή ορίζονται στο γλωσσάρι της παρηγορητικής Φροντίδας](#)

Εάν έχετε προγραμματισμένα ραντεβού στο νοσοκομείο, αυτά μπορεί να πραγματοποιηθούν κανονικά, μερικά μπορεί να αλλάξουν σε ραντεβού μέσω τηλεφώνου ή να καθυστερήσουν. Για να εξασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για φροντίδα των ασθενών και των πιθανών κινδύνων της **COVID-19** η ESMO παρέχει οδηγίες κατηγοριοποίησης ώστε να δοθεί η αντίστοιχη προτεραιότητα στα ραντεβού στο νοσοκομείο σε διαφορετικές κλινικές καταστάσεις ως ακολούθως:

Υψηλή προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού πιθανότατα θα πραγματοποιηθούν ως είχαν

Υψηλή/μέτρια προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού θα πραγματοποιηθούν μέσω τηλεφώνου εάν είναι δυνατό ή θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν σε τοπικά κέντρα υγείας

Μέτρια προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού μπορεί να πραγματοποιηθούν μέσω τηλεφώνου εάν είναι δυνατό, να πραγματοποιηθούν σε τοπικά κέντρα υγείας ή να καθυστερήσουν για σύντομο χρονικό διάστημα (όχι περισσότερο από 6-8 εβδομάδες)

Χαμηλή προτεραιότητα: Αυτά τα ραντεβού μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω τηλεφώνου ή να καθυστερήσουν κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**

Οι ακόλουθες πληροφορίες παρέχουν περαιτέρω καθοδήγηση ως προς την προτεραιοποίηση των διαφορετικών θεραπειών και των επισκέψεων στα νοσοκομεία ώστε να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να τροποποιηθεί η θεραπεία. **Ωστόσο αποτελούν μόνο γενικές οδηγίες και δεν αντικαθιστούν την ιατρική συμβουλή. Ο ιατρός σας γνωρίζει το πλήρες ιατρικό σας ιστορικό και θα σας συμβουλέψει σχετικά με τη βέλτιστη προσέγγιση για εσάς. Οι θεραπευτικές αποφάσεις λαμβάνονται σε εξατομικευμένη βάση. Επομένως, είναι σημαντικό να είστε σε επικοινωνία με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό μέσω τηλεφώνου ή ηλεκτρονικής αλληλογραφίας για να ενημερώνεστε για πιθανές αλλαγές στο πλάνο θεραπείας. Πρέπει επίσης να ακολουθείτε τις οδηγίες από τις τοπικές υγειονομικές αρχές με βάση την κατάσταση της πανδημίας στη χώρα σας.**

Τροποποιήσεις στην παρηγορητική φροντίδα

Βασικές αρχές

- Η αγωγή για να ανακουφίσει τους ασθενείς με καρκίνο, ειδικά όσον αφορά σε σοβαρές οξείες επιπλοκές του καρκίνου, παραμένει προτεραιότητα για όλους τους ασθενείς με κακοήθειες
- Ωστόσο, πολλά συμπτώματα μπορεί να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά με συμβουλευτική μέσω τηλεφώνου
- Μπορεί να οργανωθούν ειδικές υπηρεσίες παροχής κατ' οίκον παρηγορητικής φροντίδας

Προτεραιοποίηση

- Πρέπει να λάβετε επείγουσα εκτίμηση και αντιμετώπιση από ιατρονοσηλευτικό προσωπικό εάν έχετε συμπτώματα από σοβαρή επιπλοκή που σχετίζεται με την κακοήθεια, όπως:
 - **Συμπίεση του νωτιαίου μυελού**
 - Κάταγμα

- **Εντερική απόφραξη**
- Ναυτία
- Έμετος
- Επίσχεση ούρων
- Σοβαρή δύσπνοια
- Παρουσία θρόμβων στο κυκλοφορικό σύστημα, ειδικά αν προκαλεί κώλυμα σε αιμοφόρο αγγείο των πνευμόνων
- Σοβαρή **αναιμία**
- Σοβαρή **θρομβοπενία**
- Συμπτωματική **πλευριτική συλλογή, περικαρδιακός επιπωματισμός, ασκίτης υπό τάση**
- Απόφραξη της **άνω κοίλης φλέβας**
- Εγκεφαλικές **μεταστάσεις**, ειδικά εάν έχετε **σπασμούς**, προβλήματα με τη λειτουργία των νεύρων, του νωτιαίου μυελού ή την εγκεφαλική λειτουργία, ή την **γνωστική λειτουργία**
- **Ντελίριο**
- Πόνος και άλλα σοβαρά συμπτώματα που δεν ελέγχονται επαρκώς με τη βέλτιστη φροντίδα κατ' οίκον
- Σοβαρά **ανθεκτικά** συμπτώματα που δεν ελέγχονται επαρκώς με τη βέλτιστη φροντίδα κατ' οίκον

Πρακτικές συμβουλές

- Βεβαιωθείτε ότι έχετε αρκετά φάρμακα και παυσίπονα στο σπίτι ώστε να ελέγχετε τα συμπτώματα που σχετίζονται με τον καρκίνο
- Διατηρείτε τακτική επαφή με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό για να σας βοηθήσουν να ελέγχετε τα συμπτώματα και να τροποποιείτε την αγωγή
- Εάν λαμβάνετε παρηγορητική **ακτινοθεραπεία**, ο αριθμός των συνεδριών μπορεί να μειωθεί για να μειωθεί ο αριθμός των επισκέψεων στο νοσοκομείο
- Εάν έχετε νόσο προχωρημένου σταδίου, ο ιατρός σας θα προσπαθήσει να λαμβάνετε όσο γίνεται περισσότερο θεραπεία από το σπίτι για να μειώσει την πιθανότητα της **COVID-19**
- Εάν έχετε **πλευριτική συλλογή** ή **ασκίτη** που απαιτεί συχνή παροχέτευση, μπορεί να τοποθετήσετε έναν **μόνιμο καθετήρα** ώστε να μειώσετε τον αριθμό των επισκέψεων στο νοσοκομείο

Παρηγορητική φροντίδα

Υψηλή προτεραιότητα

Το ραντεβού σας μπορεί να έχει υψηλή προτεραιότητα εάν:

- Έχετε επιδεινούμενο πόνο στη ράχη, στο λαιμό ή αντανακλαστικό άλγος και πρέπει να ενημερωθείτε αν χρειάζεστε **ακτινοθεραπεία** ή χειρουργείο
- Έχετε έντονο πόνο στο μηρό ή στο πόδι όταν στέκεστε όρθιος ή περπατάτε
- Έχετε έντονο πόνο οποιασδήποτε αιτίας, που δεν ελέγχεται επαρκώς με την τρέχουσα αναλγητική αγωγή
- Έχετε έντονη και επιδεινούμενη δύσπνοια, εκτός από την περίπτωση γνωστών εκτεταμένων πνευμονικών μεταστάσεων, καθώς μπορεί να έχετε **πλευριτική συλλογή** ή **πνευμονική εμβολή** που να χρήζει επείγουσας θεραπείας. Εάν έχετε υποτροπιάζουσες πλευριτικές συλλογές, μπορεί να τοποθετηθεί **ειδικός καθετήρας** για την αφαίρεση του πλευριτικού υγρού κατ' οίκον
- Έχετε συμπτώματα **εντερικής απόφραξης**, όπως κοιλιακό άλγος ή πρήξιμο, έμετος ή δυσκοιλιότητα
- Έχετε έντονη ναυτία και έμετο
- Έχετε συμπτώματα ενδεικτικά συνδρόμου συμπίεσης **άνω κοίλης φλέβας** όπως πρήξιμο στο πρόσωπο και στα χέρια
- Έχετε συμπτώματα ενδεικτικά εγκεφαλικών μεταστάσεων όπως **σπασμούς**, πονοκέφαλος με σύγχυση, ή προβλήματα με τη λειτουργία των νεύρων, του νωτιαίου μυελού ή του εγκεφάλου
- Έχετε μαζική αιμαρραγία, εάν κάνετε αιματέμεση, αιμόπτυση, ή αιμορραγία από το ορθό
- Έχετε συμπτωματική **αναιμία** (καταβολή, δύσπνοια, ταχυκαρδία, χλωμό δέρμα, ζαλάδα, δυσκολία συγκέντρωσης)
- Έχετε συμπτώματα απόφραξης των **χοληφόρων**, όπως **ίκτερος**, σκουρόχρωμα ούρα ή πυρετός
- Έχετε συμπτώματα **εν τω βάθει φλεβοθρόμβωσης** όπως οίδημα σε άνω ή κάτω άκρα με πόνο
- Έχετε νέα έναρξη **ντελίριου**
- Έχετε σοβαρή συναισθηματική επιβάρυνση, όπως σκέψεις αυτοκτονίας
- Έχετε συμπτωματικές εγκεφαλικές **μεταστάσεις** αλλά χωρίς συνοδά προβλήματα. Σε αυτή την περίπτωση μπορεί να πρέπει να λάβετε παρηγορητική **ακτινοθεραπεία**.

Μεσαία προτεραιότητα

Το ραντεβού σας μπορεί να είναι μεσαίας προτεραιότητας εάν:

- Έχετε πόνο στην πλάτη μετρίου βαθμού ή ο πόνος δεν ρυθμίζεται ικανοποιητικά με την τρέχουσα αγωγή
- Έχετε εκτεταμένες πνευμονικές **μεταστάσεις** και δύσπνοια. Σε αυτές τις περιπτώσεις μπορεί ο ιατρός σας να σας δώσει οδηγίες τηλεφωνικά ή μπορεί να πρέπει να μεταβείτε σε νοσοκομείο εάν οι κατ' οίκον υπηρεσίες φροντίδας δεν επαρκούν

- Έχετε έμετο αμέσως μετά την κατανάλωση φαγητού. Σε αυτή την περίπτωση μπορεί να πρέπει να δείτε τον ιατρό σας για περαιτέρω έλεγχο και απεικονιστικές εξετάσεις. Μπορεί να πρέπει να τοποθετηθεί **στεντ** ή **ρινογαστρικός σωλήνας** για να εξασφαλιστεί ικανοποιητική διατροφική υποστήριξη
- Έχετε ασυμπτωματική **αναιμία**
- Έχετε αυξανόμενο άγχος ή/και κατάθλιψη
- Έχετε ασυμπτωματικές εγκεφαλικές **μεταστάσεις**. Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί να τεθείτε υπό παρακολούθηση και η θεραπεία να καθυστερήσει

Χαμηλή προτεραιότητα

Το ραντεβού σας μπορεί να είναι χαμηλής προτεραιότητας εάν:

- Έχετε ήπιο πόνο στη ράχη
- Έχετε ήπια ή μέτρια οστικά άλγη
- Έχετε ήπια δύσπνοια που δε χειροτερεύει
- Έχετε περιστασιακά έμετο ή δυσκοιλιότητα
- Έχετε μικρή ποσότητα αίματος στα πτύελα ή στο χαρτί της τουαλέτας
- Έχετε χαμηλή **αιμοσφαιρίνη** (λιγότερο από 7 g/dL) και είστε ασθενής τελικού σταδίου
- Έχετε **ίκτερο** και γνωστές ηπατικές **μεταστάσεις**
- Έχετε ήπιο οίδημα στα χέρια ή οίδημα και στα δύο πόδια
- Έχετε γνωστές εκτεταμένες εγκεφαλικές ή ηπατικές **μεταστάσεις** ή προχωρημένη νεφρική ανεπάρκεια και έχετε σύγχυση που χειροτερεύει
- Έχετε ήπιου ή μετρίου βαθμού άγχος ή/και κατάθλιψη
- Έχετε συμπτωματικές εγκεφαλικές **μεταστάσεις** και είστε ήδη επιβαρυσμένος ή κοντά στο τέλος της ζωής λόγω της κακοήθειας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο ιατρός σας μπορεί να συνταγογραφήσει **δεξαμεθαζόνη**

Επίπτωση της COVID-19 στη φροντίδα στο τέλος της ζωής

“Πολλοί πάροχοι υγειονομικής φροντίδας είναι διαθέσιμοι να σας υποστηρίξουν στις δύσκολες στιγμές”

Η **πανδημία COVID-19** είναι πιθανό να επηρεάσει το σχεδιασμό για τη θεραπεία στο τέλος της ζωής. Τα νοσοκομεία και οι ξενώνες ανιάτων παθήσεων είναι πιθανό να περιορίσουν τους επισκέπτες κατά τη διάρκεια της **πανδημίας**. Επομένως, μπορεί να σας δοθεί η δυνατότητα να σας φροντίζει η οικογένειά σας στο σπίτι εάν είναι δυνατό. Και σε αυτή την περίπτωση είναι πιθανό να μη μπορείτε να δέχεστε επισκέψεις από άτομα εκτός νοικοκυριού λόγω των κανόνων **σωματικής απομάκρυνσης** που είναι σε ισχύ.

Εάν δεν είναι δυνατό να λάβετε φροντίδα στο τέλος της ζωής στο σπίτι, θα σας υποστηρίξει το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό σε ένα νοσοκομείο ή σε ξενώνα ανιάτων παθήσεων. Δε θα είστε μόνος σας αυτή την περίοδο. Παρόλο που μπορεί να μην είναι δυνατό να δέχεστε επισκέψεις, θα είστε σε επαφή με τους αγαπημένους σας μέσω τηλεφώνου και βιντεοκλήσεων.

Το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό θα εξασφαλίσει ότι η θεραπεία για τον πόνο και τη δυσχέρεια θα συνεχίσει ανεξάρτητα εάν δέχεστε φροντίδα στο σπίτι ή σε νοσοκομειακό περιβάλλον. Είναι πολύ σημαντικό να αναφέρετε την εμφάνιση νέου άλγους ή άλλα συμπτώματα ώστε ο ιατρός να σας βοηθήσει να τα αντιμετωπίσετε.

Θα είναι δύσκολο χρονικό διάστημα για τους ασθενείς και τις οικογένειές τους. Ωστόσο, εσείς και οι αγαπημένοι σας θα λαμβάνετε υποστήριξη από τους παρόχους υγειονομικής φροντίδας μέσω τηλεφώνου, βιντεοκλήσεων και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Αυτό περιλαμβάνει επίσης υποστήριξη από το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό, καθώς και από **διαιτολόγο, ψυχοθεραπευτή, σύμβουλο ή κοινωνικό λειτουργό**, ανάλογα με τις εξατομικευμένες ανάγκες σας. Θα συζητήσετε με τον ιατρό σας σχετικά με τις επιλογές που είναι διαθέσιμες στην περιοχή σας και θα συμμετέχετε πλήρως στη λήψη αποφάσεων.

Επίπτωση της COVID-19 στα ραντεβού παρακολούθησης

Μετά το πέρας της αντικαρκινικής θεραπείας, μπορεί να υπάρχουν αλλαγές στον προγραμματισμό των ραντεβού παρακολούθησης ώστε να μειωθούν οι νοσοκομειακές επισκέψεις. Οι αιμοληψίες μπορεί να πραγματοποιούνται σε τοπικά εργαστήρια αντί των νοσοκομείων και η συμβουλευτική με τον ιατρό να γίνεται μέσω τηλεφώνου.

Απαραίτητες απεικονιστικές εξετάσεις για τον έλεγχο πιθανής πρόοδου του καρκίνου (όπως η **υπολογιστική τομογραφία**) θα συνεχίσουν να πραγματοποιούνται, αλλά πιθανώς με μειωμένη συχνότητα, ειδικά εάν βρίσκεστε σε ύφεση ή έχει μια σταθερή ή αργά εξελισσόμενη κακοήθεια. Σε μερικές περιοχές οι απεικονιστικές εξετάσεις μπορεί να πραγματοποιηθούν σε ένα τοπικό απεικονιστικό εργαστήριο για να αποφευχθεί η πιθανή έκθεση στον **κορωνοϊό** σε ένα γενικό νοσοκομείο.

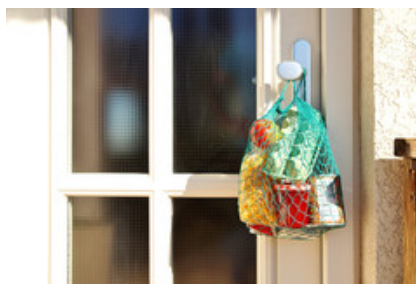
Καθώς μπορεί να μη συναντήσετε τον ιατρό σας κατ' ιδίαν κατά τη διάρκεια της **πανδημίας**, είναι πολύ σημαντικό να χρησιμοποιείτε τα τηλεφωνικά ραντεβού για να αναφέρετε νέα συμπτώματα, ανεπιθύμητες ενέργειες ή προβληματισμούς που μπορεί να έχετε.

“Τα απαραίτητα ραντεβού παρακολούθησης θα συνεχίσουν να πραγματοποιούνται αλλά η συχνότητα μπορεί να αλλάξει και να πραγματοποιούνται σε διαφορετική τοποθεσία”

Προσέχοντας την υγεία σας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19

“Είναι σημαντικό να προσέχετε τον εαυτό σας και να παραμένετε υγιείς κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19”

Είναι πολύ σημαντικό να συνεχίσετε έναν υγιή τρόπο διαβίωση κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**. Αυτό θα σας επιτρέψει να αντιμετωπίσετε καλύτερα την αντικαρκινική θεραπεία και την ακόλουθη περίοδο παρακολούθησης.

Είναι σημαντικό να ακολουθείτε υγιεινή διατροφή και είναι σημαντικό να έχετε πρόσβαση σε φαγητό που χρειάζεστε, όπως φρέσκα φρούτα και λαχανικά. Εάν τα μαγαζιά στην περιοχή σας έχουν ελλείψεις τροφίμων, μπορεί να υπάρχει διαθέσιμη βοήθεια, όπως για παράδειγμα:

- Μερικές αρχές προσφέρουν δωρεάν διανομές φαγητού σε ευάλωτα άτομα
- Τα μεγάλα σουπερμάρκετ δίνουν προτεραιότητα στη διανομή αγαθών σε ευάλωτα άτομα
- Πολλά καταστήματα έχουν ειδικό ωράριο λειτουργίας για τα ευάλωτα άτομα

Εάν έχετε δυσκολία στην πρόσβαση φαγητού, επικοινωνήστε με τις τοπικές αρχές που θα μπορούν να σας βοηθήσουν. Εάν λαμβάνετε διατροφικά συμπληρώματα και υποστήριξη από **διαιτολόγο**, αυτά τα συνεχίσουν κατά τη διάρκεια της **πανδημίας**.

Για να παραμείνετε σε φόρμα και υγιείς, πρέπει να ασκήσετε όσο το δυνατό περισσότερο. Αυτό μπορεί να μην είναι εύκολο όταν είστε περιορισμένοι στο σπίτι, αλλά μπορείτε να περπατήσετε στον κήπο, να ανεβείτε και να κατεβείτε σκάλες ή να ακολουθήσετε διαδικτυακά προγράμματα εκγύμνασης. Η οποιαδήποτε μορφή κίνησης θα σας βοηθήσει να παραμείνετε δυνατοί και σε φόρμα.

Θυμηθείτε να διατηρείτε την προσωπική υγιεινή και να επικοινωνήσετε με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό εάν έχετε δυσκολία στο λούσιμο ή στο μπάνιο, καθώς μπορεί να σας δώσουν χρήσιμες πρακτικές συμβουλές.

Είναι πολύ σημαντικό να προσέχετε επίσης την ψυχική σας υγεία σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς. Διατηρείστε τακτική επαφή με φίλους και οικογένεια μέσω τηλεφώνου, ηλεκτρονική αλληλογραφίας, μέσω κοινωνικής δικτύωσης και βιντεοκλήσεων. Θα πρέπει να επικοινωνήσετε με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό εάν νιώθετε ότι χρειάζεστε επιπλέον ψυχολογική υποστήριξη από έναν **ψυχοθεραπευτή ή σύμβουλο**.

Επιπρόσθετη υποστήριξη

“Επιπρόσθετη φυσική, συναισθηματική, οικονομική και κοινωνική υποστήριξη είναι διαθέσιμη ώστε να αντιμετωπίσετε την πανδημία COVID-19”

Η **πανδημία COVID-19** έχει αλλάξει σε τεράστιο βαθμό την καθημερινότητα όλων σε ολόκληρο τον πλανήτη, και θέτει προκλήσεις που δεν έχουμε βιώσει στο παρελθόν. Είναι ιδιαίτερα ανησυχητικοί καιροί για τους ασθενείς με καρκίνο και τις οικογένειές τους. Ωστόσο, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η **πανδημία** θα περάσει και οι περιορισμοί στις κοινωνικές συναναστροφές θα αρθούν μόλις κριθεί ασφαλές. Μέχρι τότε, είναι σημαντικό να ακολουθούμε πιστά τις οδηγίες για να προστατεύουμε όσο το δυνατό περισσότερο την υγεία μας.

Επιπρόσθετα της ιατρικής στήριξης από το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό, **ψυχοκοινωνική υποστήριξη** μπορεί να είναι διαθέσιμη, όπως:

- **Συναισθηματική υποστήριξη:** Πρέπει να επικοινωνήσετε με το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό εάν χρειάζεστε συναισθηματική υποστήριξη από **ψυχοθεραπευτή ή σύμβουλο**. Το τοπικό κέντρο υγείας μπορεί να είναι σε θέση να σας φέρει σε επαφή με τοπικές υπηρεσίες και πολλές περιοχές έχουν δίκτυα εθελοντών που μπορούν να προσφέρουν ψυχολογική στήριξη μέσω τηλεφώνου
- **Οικονομική υποστήριξη:** Διαθέσιμη βοήθεια υπάρχει σε πολλές χώρες ώστε να διασφαλιστεί ότι ανταποκρίνεστε οικονομικά κατά τη διάρκεια της **πανδημίας COVID-19**; αυτό μπορεί να περιλαμβάνει εγγυημένο εισόδημα εάν δε μπορείτε να δουλέψετε ή προσωρινή αναστολή πληρωμής λογαριασμών
- **Λογιστική υποστήριξη:** Συχνά είναι διαθέσιμη βοήθεια για ευάλωτα άτομα για τη διανομή αναγκών τροφίμων και φαρμάκων
- **Κοινωνική υποστήριξη:** Σε πολλές περιοχές, έχει ληφθεί μέριμνα για τους ευάλωτους ανθρώπους που ζουν μόνοι τους ώστε να διασφαλιστεί ότι έχουν πρόσβαση στα απαραίτητα, καθώς και βοήθεια για τους ανθρώπους που δε μπορούν να προσέχουν στο σπίτι τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια του κλεισίματος των σχολείων
- **Κυβερνητική υποστήριξη:** Ως ασθενείς με κακοήθεια, πιθανότατα θα αναγνωρίζετε ως άτομα υψηλού κινδύνου ή ευάλωτα κατά τη διάρκεια της πανδημίας, το οποίο σημαίνει ότι θα μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε επιπρόσθετες υπηρεσίες υποστήριξης που προσφέρονται στη χώρα σας

Μπορεί να σας βοηθήσει να γίνετε μέλος μιας διαδικτυακής κοινότητας ασθενών που αντιμετωπίζουν τις ίδιες ανησυχίες με εσάς. Τοπικά, εθνικά και διεθνή φιλανθρωπικά ιδρύματα και ομάδες υποστήριξης ασθενών είναι διαθέσιμες και μπορεί να αποτελέσουν άριστες πηγές συναισθηματικής υποστήριξης και πρακτικών συμβουλών για τους ασθενείς, τις οικογένειες και τους φροντιστές τους. Μπορούν επίσης να σας προσφέρουν πληροφορίες σχετικά με την επίπτωση της **πανδημίας COVID-19** σε κάθε ξεχωριστό τύπο καρκίνου.

Περισσότερες πληροφορίες για τις ομάδες υποστήριξης ασθενών με διαφορετικούς τύπους καρκίνου μπορεί να αναζητηθούν στη σειρά της [ESMO Patient Guide series](#).

Σημαντικές πηγές πληροφόρησης

Υπάρχει μεγάλος όγκος πληροφοριών στα μέσα επικοινωνίας σχετικά με την πανδημία COVID-19 και την επίπτωση στους ασθενείς με καρκίνο. Είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσετε ότι σημαντικός αριθμός αυτών των αναφορών δεν είναι ιατρικά εξακριβωμένες και δεν είναι κατ' ανάγκη έμπιστες. Πρέπει να αναφέρεστε σε έμπιστες πηγές πληροφόρησης.

Ακολουθούν σημαντικές πηγές πληροφόρησης στις οποίες στηρίχθηκαν τα δεδομένα που εμπεριέχονται στο παρόν οδηγό:

- American Society of Clinical Oncology. 2020. [COVID19 patient care information](#). Accessed 31st March 2020.
- Cancer Council. 2020. [Cancer and COVID-19](#). Accessed 2nd April 2020.
- Cancer Research UK. 2020. [Coronavirus \(COVID-19\) and cancer](#). Accessed 2nd April 2020.
- European Cancer Patient Coalition. 2020. [ECPC's communication about cancer and COVID-19](#). Accessed 2nd April 2020.
- European Society for Medical Oncology. 2020. [What should medical oncologists know about COVID19?](#) Accessed 31st March 2020.
- Macmillan Cancer Support. 2020. [Cancer and coronavirus \(COVID-19\)](#). Accessed 2nd April 2020.
- National Health Service. 2020. [Advice for everyone – coronavirus \(COVID-19\)](#). Accessed 31st March 2020.
- National Institute for Health and Care Excellence. 2020. [COVID19 rapid guideline: delivery of systemic anticancer treatments](#). Accessed 31st March 2020.
- Teenage Cancer Trust. 2020. [Coronavirus advice](#). Accessed 2nd April 2020.
- You B, Ravaud A, Canivet A, et al. [The official French guidelines to protect patients with cancer against SARS-CoV-2 infection](#). Lancet Oncol VOLUME 21, ISSUE 5, P619-621, MAY 01, 2020. Accessed online ahead of print, 25 March 2020.

Γλωσσάρι

COVID-19	Η νόσος που προκαλείται από τον νέο κορωνοϊό SARS-CoV-2
HIV	Ιός ανθρώπινης ανοσοανεπάρκειας, ένας ιός που προκαλεί το επίκτητο σύνδρομο ανοσοανεπάρκειας (AIDS), μια κατάσταση που οδηγεί σε προοδευτική ανεπάρκεια του ανοσοποιητικού συστήματος και οδηγεί στην ανάπτυξη απειλητικών για τη ζωή λοιμώξεων και κακοηθειών
Τ ΚΥΤΤΑΡΟ	Τύπος λευκών αιμοσφαιρίων
ΑΙΜΟΣΦΑΙΡΙΝΗ	Πρωτεΐνη στα ερυθρά αιμοσφαίρια που είναι υπεύθυνη για τη μεταφορά οξυγόνου
ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑ	Απεικονιστική εξέταση, που χρησιμοποιεί ένα είδος ακτινοβολίας που μπορεί να διαπεράσει το σώμα, και επιτρέπει στον ιατρό να αξιολογήσει εικόνες από το εσωτερικό του σώματος
ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΙΑ	Θεραπεία που περιλαμβάνει τη χορήγηση ακτινοβολίας υψηλής δόσης, που συχνά χρησιμοποιείται για τη θεραπεία της κακοήθειας
ΑΝΑΙΜΙΑ	Μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από έλλειψη αιμοσφαιρίνης
ΑΝΘΕΚΤΙΚΗ (ΝΟΣΟΣ)	Μια ασθένεια που δεν ανταποκρίνεται στη θεραπεία
ΑΝΟΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑ	Είδος αντινεοπλασματικής θεραπείας που ενεργοποιεί το ανοσοποιητικό σύστημα για να αντιμετωπίσει την κακοήθεια
ΑΝΟΣΟΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ	Είδη φαρμάκων που καταστέλλουν ή μειώνουν την αποτελεσματικότητα του ανοσοποιητικού συστήματος
ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	Ανεπιθύμητες ενέργειες της ανοσοθεραπείας που οφείλονται στην υπερδιέγερση του ανοσοποιητικού συστήματος
ΑΝΟΣΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	Τα όργανα και οι διαδικασίες του ανθρώπινου σώματος που συνεισφέρουν στην πρόληψη και καταπολέμηση των λοιμώξεων
ΑΝΟΣΟΣΦΑΙΡΙΝΗ	Μια πρωτεΐνη που παράγεται κυρίως από πλασματοκύτταρα και χρησιμοποιείται από το ανοσοποιητικό σύστημα για να εξουδετερώσει παθογόνα όπως βακτήρια και ιούς
ΑΝΤΙΒΙΟΤΙΚΟ	Κατηγορία φαρμάκου που χρησιμοποιείται για τη θεραπεία και την πρόληψη βακτηριακών λοιμώξεων
ΑΝΤΙΓΟΝΟ	Μια ξένη ουσία (π.χ. ιοί, βακτήρια, χημικά, γύρη) που κινητοποιεί το ανοσοποιητικό σύστημα να παράγει αντισώματα ώστε να την αντιμετωπίσει
ΑΝΤΙΕΜΕΤΙΚΑ (ΦΑΡΜΑΚΟ)	Φάρμακα που βοηθούν στην ανακούφιση των συμπτωμάτων ναυτίας ή εμέτου
ΑΝΤΙΙΚΟ	Κατηγορία φαρμάκου που χρησιμοποιείται για τη θεραπεία ιικών λοιμώξεων
ΑΝΤΙΣΩΜΑ	Μια πρωτεΐνη που παράγεται από τα λευκά αιμοσφαίρια ως απόκριση στη παρουσία ενός συγκεκριμένου αντιγόνου
ΑΝΩ ΚΟΙΛΗ ΦΛΕΒΑ	Μια μεγάλη φλέβα που επιστρέφει το αίμα στην καρδιά
ΑΞΟΝΙΚΗ ΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ	Μια διαγνωστική εξέταση που χρησιμοποιεί ακτίνες X και υπολογιστικό σύστημα ώστε να δημιουργήσει λεπτομερείς εικόνες του εσωτερικού του σώματος
ΑΡΧΕΓΟΝΑ ΚΥΤΤΑΡΑ	Κύτταρα τα οποία μπορούν να αναπτυχθούν σε πολλά διαφορετικά είδη κυττάρων
ΑΣΚΙΤΗΣ	Συσώρευση υγρού στην κοιλιά
ΑΣΚΙΤΗΣ ΥΠΟ ΤΑΣΗ	Μεγάλη, μη φυσιολογική συσώρευση υγρού στην κοιλιά
ΑΥΞΗΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ	Κατηγορία φαρμάκου που χρησιμοποιείται για να αυξήσει την παραγωγή λευκών αιμοσφαιρίων ώστε να μειώσει τον κίνδυνο λοιμώξεων
ΑΥΤΟ-ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ	Η παραμονή στο σπίτι χωρίς επαφές με οποιονδήποτε που δεν ανήκει στο νοικοκυριό

ΓΑΣΤΡΕΝΤΕΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	Το σύστημα οργάνων του σώματος που είναι υπεύθυνο για την επεξεργασία του φαγητού και περιλαμβάνει τον οισοφάγο, το στομάχι, το λεπτό και το παχύ έντερο
ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	Προβλήματα με τη μνήμη, τη γλώσσα, τη σκέψη και την κρίση που είναι μεγαλύτερα από τις κανονικές αλλαγές που σχετίζονται με την ηλικία
ΔΕΝΟΣΟΥΜΑΜΠΗ	Ένα μονοκλωνικό αντίσωμα που χρησιμοποιείται για τη θεραπεία της οστικής απώλειας ως αποτέλεσμα οστικών μεταστάσεων
ΔΕΞΑΜΕΘΑΖΟΝΗ	Ένα συνθετικό στεροειδές που χρησιμοποιείται στη θεραπεία ορισμένων τύπων καρκίνου. Χορηγείται από το στόμα
ΔΙΑΒΗΤΗΣ	Νοσολογική οντότητα στην οποία οι νεφροί παράγουν μεγάλη ποσότητα ούρων και υπάρχει υψηλή συγκέντρωση γλυκόζης στο αίμα
ΔΙΑΙΤΟΛΟΓΟΣ	Πιστοποιημένος επαγγελματίας υγείας που ειδικεύεται στη διατροφή
ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ	Ομάδα ιατρονοσηλευτικού προσωπικού διαφορετικών ειδικοτήτων (πχ ογκολόγος, ακτινολόγος, νοσηλεύτης, φυσικοθεραπευτής) που παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες φροντίδας στον ασθενή. Οι δραστηριότητες της ομάδας συντονίζονται με βάση το πλάνο φροντίδας
ΔΙΦΩΣΦΟΝΙΚΑ	Μια κατηγορία φαρμάκων που εμποδίζουν την απώλεια της οστικής πυκνότητας
ΕΛΟΝΟΣΙΑ	Μολυσματική νόσος που μεταδίδεται μέσω κουνουπιών και μολύνει ανθρώπους και άλλα ζώα. Τα τυπικά συμπτώματα περιλαμβάνουν πυρετό, καταβολή, έμετο και πονοκεφάλους
ΕΜΒΟΛΙΟ	Μια ουσία που χρησιμοποιείται για να επάγει την παραγωγή αντισωμάτων και να παρέχει ανοσία έναντι νοσημάτων
ΕΜΠΥΡΕΤΗ ΟΥΔΕΤΕΡΟΠΕΝΙΑ	Μια νοσολογική κατάσταση στην οποία υπάρχει πυρετός και χαμηλός αριθμός λευκών αιμοσφαιρίων που αυξάνει τον κίνδυνο λοιμώξεων και μπορεί να απαιτεί εντατική θεραπεία και νοσηλεία
ΕΜΦΡΑΓΜΑ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ	Εμφραγμα
ΕΝ ΤΩ ΒΑΘΕΙ ΦΛΕΒΟΘΡΟΜΒΩΣΗ (DVT)	Ο σχηματισμός θρόμβου αίματος σε μια βαθιά φλέβα του ποδιού ή της λεκάνης
ΕΝΔΟΚΡΙΝΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ	Είδος αντινεοπλασματικής θεραπείας που μειώνει την παραγωγή ορμονών σε κακοήθειες που εξαρτώνται από ορμονικούς υποδοχείς
ΕΝΔΟΦΛΕΒΙΩΣ	Χορήγηση μέσω φλέβας
ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΚΑΘΗΤΡΑΣ (PLEURX)	Ένας σωλήνας τοποθετημένος μέσα στο σώμα και συνδέεται με ένα μπουκάλι έξω από το σώμα για να βοηθήσει στην αποστράγγιση και τη συλλογή υγρού, συνήθως από υπεζωκοτική συλλογή ή ασκίτη
ΕΝΤΕΡΙΚΗ ΑΠΟΦΡΑΞΗ	Μερική ή πλήρης απόφραξη του λεπτού ή παχέος εντέρου που εμποδίζει τα τρόφιμα, τα υγρά, τα αέρια και τα κόπρανα να κινούνται μέσω των εντέρων με φυσιολογικό τρόπο
ΕΠΙΛΗΨΙΑ	Μια ξαφνική, ανεξέλεγκτη ηλεκτρική διαταραχή στον εγκέφαλο που μπορεί να προκαλέσει αλλαγές στη συμπεριφορά, τις κινήσεις ή τα συναισθήματα και στα επίπεδα συνείδησης
ΕΠΙΤΑΧΥΝΟΜΕΝΗ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΙΑ	Τύπος ακτινοθεραπείας κατά την οποία η συνολική δόση χορηγείται σε συντομότερο χρονικό διάστημα συγκριτικά με την κλασική ακτινοθεραπεία
ΕΠΙΧΡΙΣΜΑ	Απορροφητικό υλικό που χρησιμοποιείται για τη λήψη δειγμάτων

ΗΠΑΡΙΝΗ ΧΑΜΗΛΟΥ ΜΟΡΙΑΚΟΥ ΒΑΡΟΥΣ	Μια κατηγορία αντιπηκτικών φαρμάκων που χρησιμοποιούνται για την πρόληψη θρόμβων αίματος και για τη θεραπεία φλεβικών θρομβοεμβολισμών (VTEs) και εμφράγματος του μυοκαρδίου (MIs)
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΙΑΣΗ	Μια θεραπεία που αποσκοπεί στην ίαση της κακοήθειας
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	Θεραπεία που χορηγείται ώστε να προλάβει την υποτροπή της κακοήθειας όταν έχει εξαφανιστεί μετά την αρχική θεραπεία
ΘΕΡΑΠΕΙΑ Τ-ΛΕΜΦΟΚΥΤΤΑΡΩΝ ΠΟΥ ΦΕΡΟΥΝ ΧΙΜΑΙΡΙΚΟ ΥΠΟΔΟΧΕΑ ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ (CAR)	Ένας τύπος θεραπείας στον οποίο τα Τ-κύτταρα ενός ασθενούς (ένας τύπος κυττάρων του ανοσοποιητικού συστήματος) τροποποιούνται στο εργαστήριο, ώστε να επιτεθούν στα καρκινικά κύτταρα
ΘΡΟΜΒΟΕΜΒΟΛΙΚΟ ΕΠΕΙΔΟΔΙΟ	Ο σχηματισμός θρόμβου αίματος μέσα σε ένα αιμοφόρο αγγείο, εμποδίζοντας τη ροή του αίματος μέσω του κυκλοφορικού συστήματος
ΘΡΟΜΒΟΠΕΝΙΑ	Μείωση του αριθμού των αιμοπεταλίων στο αίμα, η οποία μειώνει την ικανότητα του αίματος να πήξει
ΙΚΤΕΡΟΣ	Μια κατάσταση κατά την οποία το δέρμα και το «ασπράδι» των ματιών γίνονται κίτρινα, τα ούρα σκουραίνουν και τα κόπρανα γίνονται πιο ανοιχτά από το κανονικό. Εμφανίζεται όταν το ήπαρ δεν λειτουργεί σωστά ή ένας χοληδόχος πόρος είναι φραγμένος
ΚΑΤΑΒΟΛΗ	Υπερβολική κόπωση
ΚΛΙΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ	Μια μελέτη που συγκρίνει την επίδραση μιας θεραπείας έναντι μιας άλλης
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ	Η ελαχιστοποίηση των επαφών με οποιονδήποτε δεν ανήκει στο νοικοκυριό
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ	Ένα άτομο που είναι εκπαιδευμένο να παρέχει συμβουλές, υποστήριξη και πόρους σε ανθρώπους ώστε να επιλύσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν
ΚΟΡΩΝΟΙΟΣ	Ομάδα ιών που μπορούν να προκαλέσουν νόσο σε θηλαστικά και πτηνά και μπορεί να πλήξουν και τους ανθρώπους
ΚΥΤΑΡΑΒΙΝΗ	Ένας τύπος χημειοθεραπείας που χορηγείται μέσω μιας φλέβας στο χέρι ή στο στήθος ή μέσω μιας ένεσης κάτω από το δέρμα
ΛΕΜΦΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	Σύστημα ιστών και οργάνων που βοηθούν το σώμα να αποβάλλει τοξίνες, απόβλητα και άχρηστα προϊόντα. Η κύρια λειτουργία του λεμφικού συστήματος είναι η μεταφορά της λέμφου σε όλο το σώμα, ενός υγρού που περιέχει λευκά αιμοσφαίρια που αντιμετωπίζουν λοιμώξεις
ΛΕΜΦΟΚΥΤΤΑΡΟ	Είδος λευκού αιμοσφαιρίου που συμμετέχει στο ανοσοποιητικό σύστημα του ανθρώπου
ΛΕΜΦΟΣ	Το υγρό που κυκλοφορεί μέσω του λεμφικού συστήματος και περιέχει λευκά αιμοσφαίρια που στρέφονται εναντίον των λοιμώξεων
ΛΕΜΦΩΜΑ	Τύπος αιματολογικής κακοήθειας που αναπτύσσεται σε έναν υπότυπο λευκών αιμοσφαιρίων που ονομάζονται λεμφοκύτταρα
ΛΕΥΚΑ ΑΙΜΟΣΦΑΙΡΙΑ	Είδος κυττάρων του αίματος που αποτελεί τμήμα του ανοσοποιητικού συστήματος του οργανισμού για την αντιμετώπιση λοιμώξεων
ΜΕΤΑΓΓΙΣΗ ΑΙΜΑΤΟΣ	Μια διαδικασία κατά την οποία ολικό αίμα ή μέρη αυτού (πχ πλάσμα) χορηγούνται στη συστηματική κυκλοφορία του ασθενούς μέσω μιας φλέβας
ΜΕΤΑΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ	Μετάδοση από το ένα άτομο στο άλλο
ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΗ ΑΡΧΕΓΟΝΩΝ ΚΥΤΤΑΡΩΝ	Ιατρική διαδικασία κατά την οποία αναπληρώνονται τα αρχέγονα κύτταρα που έχουν καταστραφεί από χημειοθεραπεία ή

	ακτινοθεραπεία. Τα υγιή αρχέγονα κύτταρα συλλέγονται από έναν δότη ή από τον ασθενή πριν τη χορήγηση της ειδικής χημειοθεραπείας ή ακτινοθεραπείας
ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΗ ΜΥΕΛΟΥ ΤΩΝ ΟΣΤΩΝ	Μια ιατρική διαδικασία που αποσκοπεί να αντικαταστήσει τα βλαστικά κύτταρα που έχουν καταστραφεί από χημειοθεραπεία ή ακτινοθεραπεία. Τα υγιή βλαστικά κύτταρα συλλέγονται από το μυελό των οστών δότη (αλλογενής μεταμόσχευση) ή από τον ίδιο τον ασθενή πριν την έναρξη της χημειοθεραπείας ή ακτινοθεραπείας (αυτόλογη μεταμόσχευση)
ΜΕΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	Καρκινικοί όγκοι που έχουν προέλθει από πρωτοπαθή όγκο σε άλλο μέρος του σώματος
ΜΟΝΑΔΑ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ	Νοσοκομειακή μονάδα που παρέχει συνεχή παρακολούθηση και θεραπεία σε βαρέως πάσχοντες ασθενείς
ΜΥΕΛΩΜΑ	Είδος αιματολογικής κακοήθειας που αναπτύσσεται σε μια υποομάδα λευκών αιμοσφαιρίων που ονομάζονται πλασματοκύτταρα
ΝΕΟ-ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ	Η θεραπεία που χορηγείται ως ένα αρχικό βήμα για την μείωση του όγκου πριν την κυρίως θεραπεία, που συνήθως πρόκειται για χειρουργείο
ΝΤΕΛΙΡΙΟ	Μια απότομη αλλαγή στον εγκέφαλο που προκαλεί ψυχική σύγχυση και συναισθηματική διαταραχή. Δυσκολεύει τη σκέψη, τη μνήμη, τον ύπνο ή την προσοχή. Τα άτομα με σοβαρό παραλήρημα μπορεί να μην αναγνωρίζουν τους ανθρώπους και το επίπεδο συνείδησής τους μπορεί να παρουσιάζει διακυμάνσεις
ΟΓΚΟΣ	Η ανάπτυξη μη φυσιολογικών κυττάρων. Οι όγκοι μπορεί να είναι καλοήθεις ή κακοήθεις. Σε αυτό τον οδηγό, ο όρος αναφέρεται σε κακοήθεις όγκους εκτός αν αναγράφεται διαφορετικά
ΟΞΥ ΠΑΡΕΓΚΕΦΑΛΙΔΙΚΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ	Μια διαταραχή που εμφανίζεται όταν η παρεγκεφαλίδα έχει φλεγμονή ή βλάβη. Η παρεγκεφαλίδα είναι η περιοχή του εγκεφάλου που είναι υπεύθυνη για τον έλεγχο του βαδίσματος και του συντονισμού των μυών
ΠΑΝΔΗΜΙΑ	Μια νόσος που πλήττει ολόκληρο τον πλανήτη
ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΥΘΡΟΠΟΙΗΤΙΝΗΣ	Φάρμακα που ενεργοποιούν το μυελό των οστών να παράγει ερυθρά αιμοσφαίρια
ΠΑΡΑΚΕΤΑΜΟΛΗ	Κατηγορία φαρμάκου που χρησιμοποιείται για να ανακουφίσει και να μειώσει τον πυρετό και συνήθως χορηγείται υπό τη μορφή χαπιού
ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΗ	Θεραπεία που χορηγείται για να ανακουφίσει από συμπτώματα και να μειώσει τον πόνο που προκαλείται από την υποκείμενη κακοήθεια
ΠΕΡΙΚΑΡΔΙΑΚΟΣ ΕΠΙΠΩΜΑΤΙΣΜΟΣ	Συσσώρευση υγρού στον σάκο γύρω από την καρδιά, με αποτέλεσμα τη συμπίεση της καρδιάς
ΠΕΡΙΦΕΡΙΚΗ ΝΕΥΡΟΠΑΘΕΙΑ ΕΠΑΓΩΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗ ΧΗΜΕΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ (CIPN)	Ένα σύνολο συμπτωμάτων, όπως μυρμήγκιασμα, μούδιασμα, αδυναμία και πόνος στα χέρια και τα πόδια, που προκαλούνται από βλάβη στα περιφερικά νεύρα
ΠΛΑΣΜΑΤΟΚΥΤΤΑΡΟ	Είδος λευκού αιμοσφαίριου που εκκρίνει μεγάλες ποσότητες αντισωμάτων ως απάντηση της αντιγονοπαρουσίασης
ΠΛΕΥΡΙΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ	Μια κατάσταση κατά την οποία πλεονάζον υγρό συλλέγεται μεταξύ των λεπτών στρωμάτων ιστού που επενδύουν τον πνεύμονα και το τοίχωμα της θωρακικής κοιλότητας
ΠΝΕΥΜΟΝΙΑ	Φλεγμονή των πνευμόνων λόγω λοίμωξης. Στα συμπτώματα περιλαμβάνονται βήχας, δύσπνοια, πυρετός και πόνος στο στήθος

ΠΝΕΥΜΟΝΙΚΗ ΕΜΒΟΛΗ	Απόφραξη μιας αρτηρίας στους πνεύμονες
ΠΝΕΥΜΟΝΙΤΙΔΑ	Φλεγμονή των πνευμόνων χωρίς την παρουσία λοίμωξης
ΠΟΛΛΑΠΛΗ ΣΚΛΗΡΥΝΣΗ	Χρόνια νόσος στην οποία το ανοσοποιητικό σύστημα στρέφεται ενάντια στο προστατευτικό κάλυμμα των νευρικών ινών, με αποτέλεσμα τη φλεγμονή και την ουλοποίηση, το οποίο καθιστά δυσχερή τη μεταγωγή σήματος από τον εγκέφαλο στο υπόλοιπο σώμα. Τα κύρια συμπτώματα περιλαμβάνουν κόπωση και δυσχέρεια στη βάρδιαση
ΠΡΟΦΥΛΑΚΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	Θεραπεία που χορηγείται για την πρόληψη νόσου
ΡΙΝΟΓΑΣΤΡΙΚΟΣ ΣΩΛΗΝΑΣ (NGT)	Ένας σωλήνας που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά τροφής στο στομάχι μέσω της μύτης
ΣΤΑΔΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΗΘΕΙΑΣ	Η διαδικασία καθορισμού της έκτασης της κακοήθειας
ΣΤΕΝΤ	Ένας μικρός σωλήνας που χρησιμοποιείται για να διατηρεί ανοιχτή μια σωληνοειδή δομή του σώματος
ΣΤΕΡΟΕΙΔΗ	Ένα είδος φαρμάκου που χρησιμοποιείται για την ανακούφιση του οιδήματος και της φλεγμονής. Ορισμένα στεροειδή φάρμακα έχουν επίσης αντινεοπλασματική δράση
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	Ένα άτομο που είναι εκπαιδευμένο να δίνει κατευθύνσεις σε προσωπικά ή ψυχολογικά προβλήματα
ΣΥΜΠΙΕΣΗ ΝΩΤΙΑΙΟΥ ΜΥΕΛΟΥ	Πίεση στον νωτιαίο μυελό, πιθανά από όγκο, που μπορεί να προκαλέσει πόνο, μούδιασμα ή αδυναμία στα χέρια ή στα πόδια
ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΚΥΤΟΚΙΝΩΝ (CRS)	Ένα οξύ συστηματικό φλεγμονώδες σύνδρομο που χαρακτηρίζεται από πυρετό και δυσλειτουργία πολλαπλών οργάνων που συχνά σχετίζεται με θεραπεία με CAR-T λεμφοκύτταρα
ΥΠΟΓΑΜΜΑΣΦΑΙΡΙΝΑΙΜΙΑ	Μια διαταραχή του ανοσοποιητικού συστήματος που χαρακτηρίζεται από μείωση όλων των τύπων γ-σφαιρινών, συμπεριλαμβανομένων των αντισωμάτων που βοηθούν στην καταπολέμηση λοιμώξεων. Μπορεί να σχετίζεται με φαρμακευτική αγωγή, νεφρική ή γαστρεντερική πάθηση ή να προκαλείται από καρκίνο
ΥΠΟ-ΚΛΑΣΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ (ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΙΑ)	Είδος ακτινοθεραπείας κατά την οποία η ακτινοθεραπεία χορηγείται σε μικρότερες και μεγαλύτερες δόσεις
ΥΠΟΤΡΟΠΗ	Η επανεμφάνιση της κακοήθειας
ΥΦΕΣΗ	Η εξαφάνιση των σημείων και συμπτωμάτων της κακοήθειας.
ΦΛΕΒΟΘΡΟΜΒΩΣΗ	Ο σχηματισμός θρόμβου αίματος, πιο συχνά στις βαθιές φλέβες του ποδιού, της βουβωνικής χώρας ή του βραχίονα, που ταξιδεύει στην κυκλοφορία, και ακολούθως εγκαθίσταται στους πνεύμονες
ΧΗΜΕΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ	Είδος αντικαρκινικής θεραπείας με χρήση φαρμάκων που σκοτώνουν τα καρκινικά κύτταρα καταστρέφοντάς τα ώστε να μη μπορούν να πολλαπλασιαστούν και να εξαπλωθούν
ΧΟΛΗΦΟΡΑ ΟΔΟΣ	Ο σωλήνας μέσω του οποίου η χολή περνά μέσα και έξω από το ήπαρ
ΧΟΛΗΦΟΡΟ	Σχετίζεται με τη χολή ή τον χοληδόχο πόρο
ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΥΧΑΙΜΙΑ	Μια αργά εξελισσόμενη κακοήθεια που ξεκινάει από τα αιμοποαραγωγικά όργανα όπως ο μυελός των οστών και οδηγεί στην παραγωγή μεγάλου αριθμού λευκών αιμοσφαιρίων στη συστηματική κυκλοφορία
ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ	Επαγγελματίας υγείας που είναι εκπαιδευμένος να θεραπεύει ασθενείς με προβλήματα από την ψυχική σφαίρα